

JUDECĂTORI

Introducere

„În cartea Judecători cititorul găsește multe motive de întristare. Poate că nici o altă carte din Biblie nu ne oferă o mărturie mai clară a nestatorniciei ființei omenești. Întâlnim însă în această carte și semnele incontestabile ale compasiunii și îndelungii răbdări divine.... Privind viețile acestor salvatori minori, cititorul își va da poate seama că în vremea noastră avem nevoie de un Salvator suprem, ce a trăit o viață desăvârșită și care este în stare să înfăptuiască o izbăvire integrală, nu doar pentru un timp, ci pentru eternitate .“

– Arthur E. Cundall

I. Locul unic în Canon

În această carte fascinantă avem o cronică a modalităților prin care Dumnezeu transformă slăbiciunea umană în tărie. De fapt, într-o anumită privință, cartea Judecători este un comentariu asupra a trei versete din Noul Testament: „Dar Dumnezeu a ales lucrurile bune ale lumii, ca să-i facă de rușine pe înțelepți. Și Dumnezeu a ales lucrurile slabe ale lumii, ca să le facă de rușine pe cele tari. Și lucrurile josnice ale lumii și lucrurile care sunt disprețuite le-a ales Dumnezeu, precum și lucrurile care nu sunt, pentru ca să le desființeze pe cele ce sunt, pentru ca nimeni să nu se laude înaintea lui Dumnezeu.“ (1 Cor. 1:27-29). Așa, de pildă, Ehud a fost un beniamit stângaci (3:12-30). Or, se știe că mâna stângă e considerată mai slabă decât cea dreaptă. Iar Șamgar a ucis cu un toiag de boi – deci cu o armă deloc remarcabilă – 600 de inamici (3:31). Debora, membră a așa-numitului sex slab (deși în ce o privește ea nu a fost deloc slabă) a fost o judecătoare excelentă (4:1-5:31). Privind lucrurile omenește, cei 10.000 de infanteriști ai lui Barac n-aveau cum să poată înfrunta cele 900 de care de fier ale lui Sisera (4:10, 13). Iael, o altă membră a sexului slab, l-a ucis pe Sisera înfigând un țărș în tâmpla acestuia (4:21), țărș pe care l-a ținut cu mâna stângă (5:26, Septuaginta). Ghedeon a pornit la luptă împotriva inamicului cu o oștire pe care Domnul o redusese de la 32.000 de infanteriști la numai 300 (7:1-8). Turtele de orz, menționate la 7:13, făceau parte din alimentația celor săraci, sugerând, din

nou, slăbiciunea. Armele neconvenționale folosite de ostașii lui Ghedeon constau în ulcioare de lut, făclii și trompete (7:16). Iar ulcioarele trebuiau sparte (7:19). Abimelec a fost doborât prin mâna unei femei care a prăvălit peste el o piatră de moară (9:53). Apoi semnificația numelui Tola este „vierme“ (10:1). Iar când ajungem la 13:2, făcând cunoștință cu mama lui Samson, constatăm că era o femeie stearpă și că nici măcar nu i se pomenește numele. Și, în fine, Samson a omorât o mie de filistenii cu o falcă de măgar (15:15).

II. Paternitatea

Deși Judecători este o carte anonimă, Talmudul ebraic și tradiția creștină timpurie susțin că Judecători, Rut și Samuel au fost scrise cu toate de către Samuel. Această concepție este susținută de textul de la 1 Samuel 10:25, din care reiese că profetul acesta era și scriitor. De asemenea, indiciile interne din cartea Judecători privitoare la data redactării sale corespund cu timpul în care a trăit Samuel.

III. Data

Cea mai probabilă dată a apariției cărții Judecători poate fi plasată în primii cincizeci de ani ai monarhiei (1050-1000 î.Cr.), din următoarele motive:

Mai întâi, recurența sintagmei „în zilele acelea nu era rege în Israel“ (17:6; 18:1; 19:1; 21:25) sugerează că la data când se redacta această carte *există* deja un rege.

În al doilea rând, întrucât din 1:21 reiese că iebusiții încă mai ocupau Ierusalimul,

data apariției cărții trebuie plasată într-un interval anterior cuceririi de către David a Ierusalimului. În fine, Ghezer, menționat la 1:29, i-a fost dat ulterior lui Solomon de către Faraon ca dar de nuntă, ceea ce implică o dată anterioară aceluși eveniment. Astfel domnia lui Saul sau primii ani ai domniei lui David par a fi intervalele cele mai probabile în care a fost redactată cartea Judecători.

IV. Fondul și tema cărții

Cartea Judecători continuă istoria națiunii Israel după ce membrii generației lui Iosua au murit. Israelii nu au reușit să-i izgonească pe canaaniți. Dimpotrivă, ei s-au înrudit cu păgânii aceia, practicând idolatria. În consecință, Dumnezeu a intervenit, izbăvindu-și de repetate ori poporul Său din mâinile acestor asupritori păgâni. Starea lor de servitute și asuprire i-a adus pe evrei la poziția de pocăință, făcându-i să le pară rău de păcatele lor. Când israeliții au strigat către Domnul, implorându-L să-i izbăvească, El le-a ridicat judecători, care îi conferă cărții de față titlul său.

Evenimentele descrise în carte parcurg circa 325 de ani, de la Otniel la Samson.

Judecătorii au fost lideri militari, nu doar magistrați, în sensul actual al termenului. Prin fapte de vitejie, ei au dus la îndeplinire judecata lui Dumnezeu sau i-au răsturnat pe asupritorii lor, restaurând astfel un anumit grad de pace și libertate pentru poporul Israel. Doisprezece judecători au fost ridicați de Dumnezeu ca să izbăvească Israelul. Unora li se acordă spațiu amplu pe paginile cărții Judecători, pe când alții sunt menționați în doar unu sau două versete. Judecătorii au provenit din nouă triburi diferite și și-au izbăvit concetățenii de sub asuprirea mesopotamienilor, moabiților și amoniților. Nici un judecător nu a domnit peste întreaga națiune, de această distincție bucurându-se doar Samuel.

Evenimentele din cartea Judecători nu sunt redată în ordine strict cronologică.

Primele două capitole conțin material introductiv, de natură istorică și profetică. Niți analele judecătorilor nu sunt redată în ordine neapărat cronologică (cap. 3-16). Unii dintre judecători au fost probabil angajați simultan în mai multe acțiuni de cucerire a inamicilor lor în diferite regiuni ale țării. Este foarte important să reținem acest amănunt, întrucât cifra totală a anilor menționați în carte se ridică la peste 400, depășind astfel numărul de ani cât a durat această perioadă conform textului biblic (Fapte 13:19, 20; 1 Re. 6:1).

Ultimele capitole ale cărții (17-21) consemnează evenimentele care au avut loc în timpul judecătorilor, dar sunt plasate la finele cărții pentru a-i reda cititorului un tablou al stării de corupție pe plan religios, moral și civil în care se găsea națiunea Israel în această perioadă. Caracterul acelor timpuri este foarte bine surprins de versetul cheie al cărții (17:6): „În zilele acelea nu era rege în Israel și fiecare făcea ce era drept în ochii săi.”

Dacă credem că fiecare cuvânt al lui Dumnezeu este curat și că toată Scriptura este de folos, atunci înseamnă că Judecători conține importante teme și învățăminte spirituale pentru noi. Unele din aceste învățăminte sunt ascunse în înșeși numele asupritorilor neevrei și în cele ale judecătorilor care au izbăvit Israelul de sub asuprirea acestora. Asupritorii înfățișează puterile acestei lumi care încearcă să-i înrobească pe oamenii lui Dumnezeu. Judecătorii simbolizează mijloacele prin care ducem noi bătălia spirituală.

În comentariile noastre am inclus câteva aplicații practice, multe luate din vechi lucrări clasice.¹

Există întotdeauna pericolul adoptării unei poziții extremiste în tratarea temei arhetipurilor sau a simbolurilor. Am încercat să evităm orice interpretări forțate sau bazate pe imaginație. Totodată trebuie să recunoaștem că semnificația unora dintre nume rămâne incertă. Acolo unde a fost posibil am oferit sensuri alternative.

SCHIȚA

I. RETROSPECTIVĂ ȘI PERSPECTIVĂ (1:1-3:6)

- A. Privind în urmă (1:1-2:10)
- B. Privind înainte (2:11-3:6)

II. TIMPURILE JUDECĂTORILOR (3:7-16:31)

- A. Otniel (3:7-11)
- B. Ehud (3:12-30)
- C. Șamgar (3:31)
- D. Debora și Barac (capitolele 4, 5)
  - 1. Istoria lor în proză (cap. 4)
  - 2. Istoria lor în cântare (cap. 5)
- E. Ghedeon (6:-8:32)
  - 1. Chemarea lui Ghedeon la slujire (cap. 6)
  - 2. Cei trei sute de viteji ai lui Ghedeon (cap. 7)
  - 3. Biruința lui Ghedeon asupra filistenilor (8:1-32)
- F. Actul de uzurpare al lui Abimelec (8:33-9:57)
- G. Tola și Iair (10:1-5)
- H. Iefta (10:6-12:7)
  - 1. Starea jalnică a Israelului (10:6-18)
  - 2. Israelul apărat de Iefta (11:1-28)
  - 3. Jurământul lui Iefta (11:29-40)
  - 4. Iefta îi ucide pe efraimiți (12:1-7)
- I. Ibzan, Elon și Abdon (12:8-15)
- J. Samson (cap. 13-16)
  - 1. Zestrea evlavioasă a lui Samson (cap. 13)
  - 2. Ospățul dat de Samson și ghicitoarea (cap. 14)
  - 3. Represaliile lui Samson (cap. 15)
  - 4. Samson înșelat de Dalila (cap. 16)

III. DECĂDERE RELIGIOASĂ, MORALĂ ȘI POLITICĂ (cap. 17-21)

- A. Stabilimentul religios al lui Mica (cap. 17)
- B. Mica și daniții (cap. 18)
- C. Levitul și concubina sa (cap. 19)
- D. Războiul cu Benjamin (capitolele 20, 21)

COMENTARIU

I. RETROSPECTIVĂ ȘI PERSPECTIVĂ (1:1-3:6)

A. Privind în urmă (1:1-2:10)

1:1-3 După moartea lui Iosua (cf. 2:8), seminția lui Iuda a preluat conducerea în cadrul luptei împotriva canaanitilor din sud. În pofida promisiunii lui Dumnezeu că le va da izbândă, Iuda a solicitat ajutor din partea seminției lui Simeon, demonstrând prin asta că nu aveau o credință care să se bazeze întru totul pe Cuvântul lui Dumnezeu.

1:4-7 Prima victorie au raportat-o asupra locuitorilor Bezekului. După ce au ucis zece mii de bărbați, ei au tăiat degetul mare de la mâinile și picioarele regelui, întocmai cum făcuse și acesta cu inamicii săi. Ei ar fi trebuit să-l omoare, cum poruncise Domnul (Deut. 7:24), dar ei s-au mulțumit să-l schilodească. Apoi acesta a fost dus la Ierusalim, unde ulterior a decedat. Acest lucru a prefigurat neascultarea de mai târziu a Israelului, în modul în care i-a tratat pe locuitorii păgâni ai țării. În loc să-i zdrobească cu totul, israeliții s-au mulțumit doar să-i schilodească. O atare ascultare parțială a constituit un act de neascultare, care i-a costat scump pe israeliți în zilele care au venit.

1:8 Iuda a raportat anumite succese împotriva Ierusalimului, incendiind cetatea. Dar nici Iuda, nici Beniamin nu au fost în stare să-i alunge pe iebusiți din fortăreața lor (vezi comentariul la Ios. 15:21-63). Abia în vremea lui David au putut fi cucerii iebusiții (2 Sam. 5:6, 7).

1:9-15 Capturarea Hebronului i se atribuie aici lui Iuda; la Iosua 14 și 15 aflăm că lui Caleb i-a revenit meritul de a fi cucerit această cetate. Nu avem nici o discrepanță aici, întrucât Caleb era din seminția lui Iuda. Versetele acestea (9, 10) se referă probabil la cucerirea de către Caleb a cetății (cf. v. 20) și nu a expediției care a urmat după moartea lui Iosua, tot așa după cum cucerirea lui Kiriath Sefer de către Otniel se repetă în versetele 11-15, deși avusese loc anterior (Ios. 15:16-19).

1:16 Cheniții au continuat să locuiască

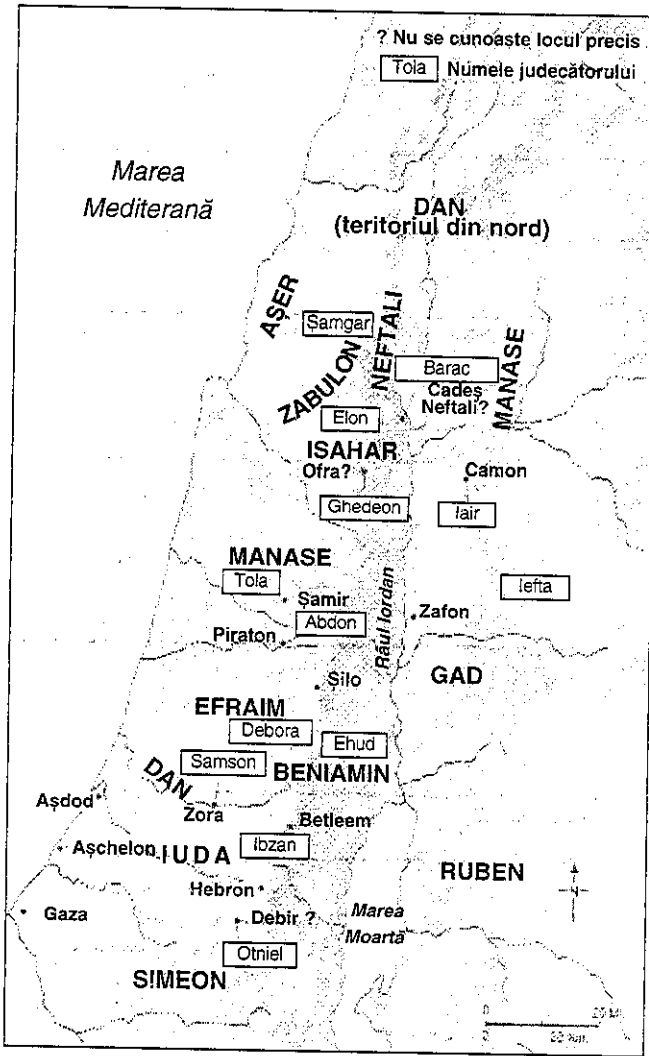
printre copiii lui Iuda, deși nu au fost convertiți cu adevărat.

1:17-21 Printre celelalte cuceriri ale lui Iuda au fost Horma, Gaza, Așkelon și Acron, dar aceste victorii nu au fost depline. Locuitorii din câmpie aveau care de fier iar Iuda nu a posedat credința necesară de a lansa un atac împotriva lor. Membrii acestei seminții nu au fost dispuși să persevereze în împrejurări dificile. Din versetul 21 reiese că Judecători a fost scrisă înainte ca David să fi cucerit Ierusalimul.

1:22-26 Numai despre cele două seminții ale lui Iosif se spune că au obținut victorii. (Aceste versete se referă probabil la cucerirea Betelului în timp ce Iosua mai era încă în viață [Ios. 12:15], după cum versetele precedente privesc Hebron și Kiriath Sefer fac aluzie la zilele aceluia mare general.) Ei au atacat cetatea Betel, numită anterior Luz, și au distrus-o. Dar greșeala lor a constat în faptul că au promis siguranță unui colaborator. Or, acesta a început imediat să zidească o altă cetate cu numele de Luz în țara hitiților. Dacă nu este judecat, păcatul persistă și dă de furcă mai târziu.

1:27-36 În restul capitoului sunt numite șapte seminții din centrul și din nordul țării care nu au reușit să-i izgonească pe canaanii din teritoriile lor: Beniamin (v. 21), Efraim (v. 29), Zebulon (v. 30) și Dan (v. 34-36).

2:1-5 Îngerul Domnului (Domnul Isus) i-a demonstrat pe israeliți la Bochim („plângăreții“) pentru neascultarea lor. Versetul 1 spune că El S-a suit de la Ghilgal („locul binecuvântării“) la Bochim („locul plângerii“). Israel trecuse de la locul victoriei la locul de jale. Israeliții nu i-au izgonit pe canaanii și nu au distrus altarele idolatre ale acestora. Prin urmare, Domnul a refuzat să-i izgonească pe locuitorii țării, permițându-le, în schimb, să-i hărțuiască pe israeliți. Versetele 1-5 ne oferă astfel motivul care a stat la baza asupririi ce a urmat. Nici nu e de mirare că oamenii au plâns și au dat locului respectiv numele de Bochim!

Judecătorii lui Israel

2:6-10 Versetele 6-10 trec în revistă ultima parte a vieții lui Iosua și generația care i-a urmat. În Deuteronom 6 Domnul a dat copiilor Săi porunci concrete. Eșecul de a duce la îndeplinire aceste porunci a condus la jalnica stare de lucruri descrisă în versetul 10, de unde reiese că absența unor conducători spirituali decurge din neascultarea copiilor lui Dumnezeu. Israelii din generația anterioară nu avuseseră grijă să-și învețe copiii să se teamă de Domnul și să păzească poruncile Sale. Neglijența părinților a condus astfel la apostazia copiilor lor.

B. Privind înainte (2:11-3:6)

2:11-19 Pe de altă parte, restul versetelor ne oferă o privire de ansamblu a întregii perioade a judecătorilor. Ele descriu cele patru trăsături ale ciclului care a caracterizat acea perioadă:

Păcat (v. 11-13)

Servitute (v. 14, 15)

Strigăte după ajutor (nemenționate aici, dar vezi 3:9; 3:15; 4:3; etc.)

Izbăvire (v. 16-18)

Tiparul acesta de comportare a fost descris și în felul următor:

Asupritorul	Sensul sau tipul	ani a- su- prire	Izbăvitorul	Semnificația	Ani odih- nă	Trimi- terea
Cușan-Rișataim, Regele Mesopotamiei	Cuș-om de o dublă răutate Înălțare de sine, mândrie	8	Otniel	Leul lui Dumnezeu (Puterea lui Dumnezeu)	40	3:7-11
Eglon Regele Moabului	Cerc Profesie lumească	18	Ehud	Maiestate	80	3:12-30
Filistenii	Rătăcitori printre copiii lui Dumnezeu sau religie carnală		Șamgar	Străin sau pelerin		3:31
Iabin	Înțelegere sau intelect uman	20	Debora	Fagure de miere	40	4:1- 5:31
Regele Hazo- rului în Canaan Comandantul șef Sisera	Așezare Straie de luptă Sensul necunoscut		Barac	Fulger		
Madianiții	Lupte, sfadă, lumea	7	Ghedeon (Ierubaal)	Tăietorul jos Să se apere Baal singur sau luptător cu Baal	40	6:1- 8:35
			Abimelec un uzurpator	Tatăl meu a fost rege	3	9:1-57
			Tola	Un vierme	23	10:1, 2
			Iair	Dătător de lumină	22	10:3-5
Amoniții	Raționalism sau doctrină falsă	18	Iefta	El va deschide	6	10:6- 12:7
			Ibzan	Sens nesigur	7	12:8- 15
			Elon Abdon	Sens nesigur Slujire	10 8	
Filistenii	Religie carnală	40	Samson	Soare mic	20	13:1- 16:31

Răzvrătire Retribuție Pocăință Odihnă

După cum arată Jensen, acest sinopsis al cărții Judecători (v. 11-19) scoate în evidență cele două adevăruri diametral opuse din cuprinsul cărții:

(1) răutatea nespuse de mare a inimii omenești, dezvăluind cât este de ingrată, încăpățanată, răzvrătită și nechibzuită; (2) îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, răbdarea, iubirea și îndurarea Sa. Nici o altă carte din Biblie nu prezintă o imagine mai contrastantă a acestor adevăruri [diametral opuse]: eșecul total al Israelului, pe de o parte, și harul persistent al lui Iehova, pe de alta!²

2:20-23 Pentru că Israel a persistat în neascultarea sa, Dumnezeu a decis să permită acestor popoare să rămână în țară, ca

pedeapsă asupra poporului Său (v. 20.23). Pedeapsa pentru neascultare nu a fost singurul motiv pentru care Domnul nu i-a izgonit pe toți canaaniiții. El i-a lăsat pentru ca aceștia să pună la încercare Israelul (v. 22; 3:4) și pentru ca generațiile viitoare să fie antrenate, să fie deprinse să lupte în război (3:1, 2). De aici putem trage învățăminte cu privire la motivele pentru care Domnul le permite credincioșilor să treacă prin felurite probleme și încercări. El dorește să știe dacă „ei vor păzi căile Domnului... sau nu” (v. 22).

3:1-4 Națiunile care au fost lăuate în viață ca să constituie o încercare pentru Israel sunt enumerate în versetul 3: cinci domni ai filistenilor, toți canaaniiții, sidonienii și toți hiviții care locuiau la Muntele Liban.

Acum începe ciclul: păcat (5-7); servitute (v. 8); strigăte după ajutor (v. 9a); izbăvire (v. 9b-11).

3:5, 6 Sunt enumerate șase din națiunile

păgâne în mijlocul cărora au locuit israeliții. La națiunile enumerate în versetul 3, sunt adăugate acum următoarele națiuni: hitiții, amoriții, periziții, hiviții și iebusiții. A șaptea națiune a fost cea a ghirgasiților (Ios. 3:10; 24:11).

Dr. Cohen marchează cu precizie începutul fiecărui ciclu de declin:

Israeliiți au ignorat avertismentul lui Moise (Deut. vii. 3f) și au permis căsătoriile mixte cu localnicii, consecința fiind faptul că israeliții au fost seduși să adopte practicile păgâne ale acestor popoare.3

II. TIMPURILE JUDECĂTORILOR (3:7-16:31)

A. Otniel (3:7-11)

3:7, 8 Oamenii au făcut ce este rău în ochii Domnului, căsătorindu-se cu păgânii și apoi închinându-se la idolii acestora. Necurăția și imoralitatea (v. 6) au condus la idolatrie (v. 7). Dumnezeu îi avertizase din timp cu privire la groaznicele consecințe care vor decurge din fuziunea cu locuitorii Canaanului. Ei erau un popor sfânt și, prin urmare, trebuiau să rămână despărțiți și izolați de întinăciunea din jurul lor, dacă doreau să aibă parte de binecuvântarea lui Dumnezeu (Deut. 7:3-6). Dumnezeu a pedepsit Israelul, dând națiunea în mâna lui Cușan-Rișataim, regele Mesopotamiei, timp de opt ani. Numele acestuia conține termenul *Cuș*, care înseamnă un *om de o dublă răutate*.

3:9-11 Ca răspuns la strigătul de căință al copiilor Săi, Domnul l-a ridicat pe Otniel, nepotul lui Caleb, ca să-i izbăvească pe israeliți de dușmanul lor și să aducă peste ei patruzeci de ani de pace. Otniel (*leul lui Dumnezeu*) cucerise anterior cetatea Chiriat Sefer (*cetatea cărții*), pe care a rebotezat-o Debir (*oracol viu*). Este exact ceea ce face credința cu Cuvântul lui Dumnezeu.

B. Ehud (3:12-30)

3:12-14 În cadrul celui de-al doilea ciclu, Israel a fost subjugat de Eglon, regele Moabului, timp de optsprezece ani.

3:15-30 Liderul militar pe care i l-a

dăruit Dumnezeu Israelului în această perioadă a fost Iehud... un om stângaci din seminția lui Beniamin. El a primit împunericire din partea poporului său să-i ducă regelui Eglon un dar, ca tribut. Dar Iehud a ascuns un pumnal sub hainele sale. După ce a predat darul, regele s-a simțit probabil în siguranță în ce privește atitudinea supușilor săi israeliți. Apoi Iehud a solicitat o audiență particulară cu regele, pentru a discuta un mesaj secret. Când a fost goliță sala de celelalte oficialități, Iehud l-a asasinat pe rege, după care a fugit. Până când a ajuns să fie descoperită fapta sa, Iehud a reușit să-i strângă pe bărbații Israelului, pornind la luptă împotriva Moabului și omorând circa zece mii din soldații care au încercat să fugă din calea lor. După aceea Israel a beneficiat de optzeci de ani de odihnă.

Când *meditația* (Ghera, v. 15) face loc *laudei* (Iehud), *stăpânitorul lumii* (Eglon) este sortit pierii, prin *sabia* ascuțită cu două tășuri (Biblia), chiar atunci când Cuvântul este mănuit de un om stângaci.

Otniel era din Iuda, cel mai puternic trib al Israelului. Ehud provenea din Beniamin, la vremea aceea cel mai mic dintre triburile Israelului. Dumnezeu Se poate folosi și de cei mari, și de cei mici pentru a da poporului Său biruință, întrucât oricum puterea vine de la El. Oamenii nu sunt decât agenții prin care se obține izbăvirea, nicidecum sursa acestei izbăviri.

C. Șamgar (3:31)

3:31 Acestui judecător îi este consacrat doar un singur verset. El a ucis șase sute de oameni dintre filistenii cu un toiag de boi (un instrument ascuțit folosit pentru a mânia vitele). Este un alt exemplu în care Dumnezeu S-a folosit de „un lucru slab” pentru a realiza o măreață victorie. Un pelerin (*Șamgar*), mănuiind Cuvântul lui Dumnezeu (*toiag de boi* – vezi Ecl. 12:11) îi poate pune pe fugă pe rățâcitorii (*filistenii*) aflați în mijlocul copiilor lui Dumnezeu.

D. Debora și Barac (capitolele 4, 5)

1. Istoria lor în proză (cap. 4)

4:1-3 Următorul asupritor a fost Iabin,

regele cetății canaanite Hazor. Comandantul oștirii sale a fost Sisera. Cu vestitele sale nouă sute de care de război el i-a ținut pe israeliți sub stăpânirea sa **timp de douăzeci de ani**.

4:4-9 Dumnezeu nu a ridicat un bărbat, de data aceasta. El a ridicat un membru al așa-numitului „sex slab“, o prorociță pe nume Debora. (Nu este normal ca o femeie să ocupe un loc de atare autoritate spirituală, dar să nu uităm că aceasta era o perioadă de declin în viața națiunii Israel. Nu trebuie să se facă referire la această femeie, când se discută despre rolul femeii în biserica de astăzi, întrucât ea constituie o excepție de la regulă. De asemenea, în acest text se vorbește despre Israel, nu despre biserică.) Debora l-a înputernicit pe **Barac să meargă în nordul țării și să atace forțele lui Sisera**, dar el a refuzat să meargă altfel decât însoțit de ea. Pentru că el a refuzat să-și asume rolul de conducător, i s-a spus că biruința asupra lui Sisera îi va reveni unei femei, și nu lui.

4:10-16 Debora a luat inițiativa, chemându-l pe Barac și ordonându-i să se angajeze în bătălie, după cum a poruncit Domnul. Dar în Evrei 11:32 **Barac**, și nu Debora, primește elogiul pentru credința de care a dat dovadă. Deși inițial a șovăit nițel, în cele din urmă a ascultat de Domnul prin credință, izbăvind Israelul. (Potrivit versiunii NIV, **Hobab** din versetul 11 ar trebui enumerat drept „*cummatul lui Moise*“, nu **socrul** cum apare în traducerea NKJV.)

Barac s-a înfățișat pe versantul de sud al Muntelui Tabor cu cei 10.000 de oșteni ai săi. Sisera a căzut în plasă. Împreună cu carele sale, forțele conduse de el au traversat albia pârâului secat Chișon, la vadul situat la sud de Haroșet. Apoi ei au alergat spre sud-est, de-a lungul străvechiului drum ce duce la Taanach. Israelii din sud, din tribul Efraim, au pătruns în vale la Ienin (5:14) și și-au unit forțele cu cele conduse de Barac și cu trupele sale din nord, în valea situată sub Taanach, la sud de Chișon. Debora a dat apoi semnalul de atac (14). Și ce atac a fost! Infanteriști față în față cu care de război! La momentul critic a început să plouă, întregul ținut transformându-se într-o mlaștină, drept

care s-a creat o stare de confuzie pentru luptătorii lui Sisera, cu carele și caii lor (5:4). Avântajul era acum de partea infanteriștilor, drept care Barac n-a zăbovit deloc, pornind imediat la atac. Izolat de oștenii săi, Sisera a luat-o la fugă. Iar oștenii săi, nemaiavănd conducător și nefiind obișnuiți să lupte corp la corp, au început retragerea. Ploile au continuat, transformând pârâul Chișon într-o viitură, așa încât cei ce au scăpat de urmărirea israeliților au fost măturați de apele pârâului Chișon, când au încercat să traverseze pe la vadul Haroșet... [v. 10-16; cf. 5:20, 21]. – (*Daily Notes of the Scripture Union*).

4:17-24 Refugiindu-se în cortul chentitei Iael, Sisera a primit mâncare și adăpost. După ce a adormit, Iael i-a înfipt un țărșuș de cort în tâmplă. Când Barac a trecut pe acolo, în urnărirea inamicului, Iael l-a chemat înăuntru, să vadă trupul neînsuflețit al dușmanului său. Astfel s-a împlinit profeția rostită în versetul 9 de către Debora. Dumnezeu s-a folosit de o biată albină de miere (Debora) pentru a răsturna rațiunea umană (Iabin), când aceasta s-a semețit împotriva cunoștinței lui Dumnezeu. Judecata s-a abătut asupra vrăjmașului ca fulgerul (Barac). Iael (urcătoare) s-a folosit de un țărșuș de cort (martorul vieții sale de pelerină) pentru a doborî pretențiile celor puternici. Ciocanul întruchipează Cuvântul (Ier. 23:29).

2. Povestea lor în cântare (Cap. 5)

5:1-5 Cântarea Debovei și a lui Barac este operă clasică în literatura de inspirație biblică. După ce începe cu laudă la adresa Domnului, Debora rememorează marșul triumfător al Domnului când israeliții au părăsit hotarele Edomului, intrând în Pământul Făgăduinței. Toată opoziția s-a destrămat în fața maiestății Domnului Dumnezeu al lui Israel.

5:6, 7 Apoi ea a descris condițiile existente în vremea lui Șamgar, când era atât de periculos să ieși din casă încât drumurile erau pustii. Călătorii recurgeau, în schimb, la căi ocolite pentru a nu cădea în mâna bandiților. Sătenii nu îndrăzneau să plece de acasă, asta până când s-a ridicat Debora.

5:8 Pentru că oamenii s-au dedat la idoli, țara a fost lăsată pradă războiului și vărsărilor de sânge iar Israelul a rămas fără armele cu care să poată lupta.

5:9-15 Dar când Dumnezeu i-a ridicat pe Debora și pe Barac, unii din dregători Israelului și unii din popor le-au oferit cu generozitate ajutorul. Aceștia au fost oameni din seminția lui Efraim, din Beniamin, din Machir (seminția lui Maiașe), precum și oameni din Zabulon și Șahar.

5:16, 17 Apoi Debora și-a adus aminte de cei care *nu* au venit în ajutor. **Ruben** și-a cercetat inima, dar a rămas la stâne. Ghilead (Gad) nu a traversat Iordanul, pentru a se alătura luptătorilor. Dan a rămas la corăbiile sale iar Așer s-a odihnit pe țărmlul mării.

Scriptura îi menționează cu scrupulozitate pe toți cei care au luptat pe câmpul de bătălie, precum și pe cei care au stat nepăsători, nefiind dispuși să-și riște viața în cauza lui Iehova. Tot așa este și în zilele noastre: Domnul îi cunoaște pe cei care confruntă lumea și pe diavolul, dar și pe cei care stau retrași, mulțumindu-se doar să privească bătălia. Va veni însă o zi când se vor împărți răsplățile, prilej în care unii vor constata ce au pierdut (1 Cor. 3:10-15).

5:18-22 **Zabulon și Neftali** s-au evidențiat în această luptă, membrii acestor triburi riscându-și viața pentru Iehova, fără ca ei să fi primit măcar vreo plată (**n-au luat nici o pradă, nici argint**). Ei au luptat vitejește în crâncena bătălie împotriva **regilor Canaanului**. Forțele naturii au fost de partea lor, pentru că ei înșiși erau de partea Domnului.

5:23-27 **Meroz** (Meroza, în versiunea română) este scos în evidență, rostindu-se un blestem împotriva sa, pentru faptul că nu a venit în ajutorul lui Iehova. Oamenii acestei cetăți au rămas neutri, atunci când era nevoie de ajutorul lor pentru înfrângerea vrăjmașului. Dar Iael, care locuia într-un cort, a fost binecuvântată pentru curajul ei și viclenia de care a dat dovadă în nimicirea lui Sisera. Doar mama Domnului nostru mai este scoasă în evidență în acest fel, fiind numită binecuvântată între femei (Luca 1:42).

5:28-31 Între timp, **mama** lui Sisera

stătea la fereastră, așteptându-și fiul să revină acasă cu prada de război, și nu pricepea de ce întârzie acesta. **Cele mai înțelepte** dintre doamnele din suita sa au asigurat-o că negreșit întârzierea s-ar datorî faptului că fiul ei împarte prada cu oamenii săi. Dar **Sisera** nu avea să se mai întoarcă niciodată. Și de această soartă să aibă parte **toți vrăjmașii** lui Iehova.

Pe de altă parte, **cei care-L iubesc** pe Domnul să fie ca soarele, când se arată **în puterea lui**. Capitolul se încheie cu afirmația că **țara a avut odihnă patruzeci de ani** după moartea lui Sisera.

E. Ghedeon (6:1-8:32)

1. *Chemarea lui Ghedeon la slujire* (cap. 6)

6:1-6 În cadrul următorului ciclu, israeliții au fost asupriți de către **madianiți**, care făceau parte din bande de beduini, ce-i atacau prin surprindere pe israeliți, distrugându-le recoltele și secătuiind țara, asemenea lăcustelor, furând vitele oamenilor. Căderea Israelului în păcat a atras după sine sărăcie, sclavie și teroare. Cei pe care Israelul îi cucerise odinioară erau acum stăpânii lor. Când noi, creștinii, ne îndepărtăm de Domnul, vechile năravuri și patimi ne invadează din nou viața, aducându-ne din nou la robie și sărăcie spirituală.

6:7-16 Când Israel a strigat la Domnul, cerându-I ajutorul, a fost trimis mai întâi un profet care să le amintească de idolatria lor. Apoi **Îngerul Domnului**, despre care noi credem că a fost Cristos în starea Sa anterioară întrupării (vezi eseul următor), i s-a arătat unui bărbat din Manase, pe nume **Ghedeon**, în timp ce acesta treiera grâu într-un teasc... pentru a-l ascunde de madianiți. Îngerul i-a spus acestui viteaz că Dumnezeu Se va folosi de el pentru a izbăvi Israelul de Madian. În pofida protestelor lui Ghedeon, Îngerul a repetat chemarea adresată lui Ghedeon pentru îndeplinirea acestei importante misiuni.

ÎNGERUL DOMNULUI

Îngerul Domnului (Iehova) este Domnul Isus Cristos înainte de întruparea Sa. Un studiu al pasajelor în care este

menționat El ne arată limpede că El este Dumnezeu și că este a Doua Persoană a Sfintei Treimi.

Mai întâi, textele din Scriptură din care reiese că El este Dumnezeu: Când i S-a arătat lui Agar (Hagar), ea a recunoscut că se află în prezența lui Dumnezeu, adresându-I-se cu apelativul „Dumnezeu care mă vede” (Gen. 16:13). Vorbindu-i lui Avraam pe Muntele Moria, Îngerul S-a identificat pe Sine ca fiind „Domnul” (în ebraică YHWH sau Iehova; Gen. 22:16). Iacov L-a auzit pe Înger prezentându-se drept Dumnezeu la Betel (Gen. 31.11-13). Când l-a binecuvântat pe Iosif, Israel a folosit când termenul „Dumnezeu” când „Îngerul” (Gen. 48:15, 16). Cu prilejul rugului aprins, „Îngerul Domnului” a fost cel care i S-a arătat lui Moise (Ex. 3:2), care „și-a ascuns fața, deoarece îi era teamă să-L privească pe Dumnezeu” (Ex. 3:6). Domnul care a mers înaintea lui Israel în stâlp de nor (Ex. 13:21) nu a fost altul decât „Îngerul lui Dumnezeu” (Ex. 14:19). Ghedeon se temea că va muri, pentru faptul că, văzându-L pe Îngerul Domnului, L-a văzut pe Dumnezeu (Jud. 6:22, 23). Îngerul Domnului i-a spus lui Manoa că numele Său este Minunat (Jud. 113:18), unul dintre numele lui Dumnezeu (Is. 9:6). Când Iacob s-a luptat cu Îngerul, el s-a luptat cu Dumnezeu (Os. 12:3, 4). Toate acestea constituie dovezi indubitabile că atunci când Vechiul Testament îl menționează pe Îngerul Domnului se referă la Dumnezeire.

John F. Walvoord (într-un citat de Chafer) aduce patru argumente în sprijinul acestui punct de vedere:

„(a) A Doua Persoană este Dumnezeu Vizibil al Noului Testament. (b) Îngerul lui Iehova din Vechiul Testament NU MAI APARE după Întruparea lui Cristos. (c) Atât Îngerul lui Iehova, cât și Cristos sunt trimiși de Tatăl. (d) Îngerul lui Iehova nu putea fi nici Tatăl, nici Duhul Sfânt.”⁴ Cât privește a patra dovadă, Walvoord explică în continuare că Tatăl și Duhul sunt invizibili pentru om și ambii posedă atributul imaterialității. Prin urmare, conchide el: „Nu există nici un singur motiv valabil care să ne îndreptățească să negăm că Îngerul lui Iehova este a Doua Persoană [a Sfintei Treimi], toate faptele cunoscute sprijinind

din plin identificarea Sa drept Cristosul Noului Testament.”

În calitate de Înger al lui Iehova, Cristos Se deosebește de alți îngeri prin faptul că nu a fost creat. Cuvintele traduse prin *Înger*⁵ în ambele Testamente înseamnă „sol”. El este *Solul* lui Iehova. Așadar, cum arată Chafer, El este „înger” doar în măsura funcției pe care o ocupă.⁶†

6:17-24 Realizând că stă de vorbă cu Domnul, **Ghedeon** a cerut un semn. Apoi a pregătit o ofrandă, jertfind un ied și pâine nedospită. Când Îngerul S-a atins de ofrandă, cu toiagul Său, aceasta a fost mistuită de foc, Ghedeon știind că se află în prezența Domnului, drept care s-a temut că va muri. Dar Domnul l-a asigurat prin cuvintele. **„Pacea să fie cu tine”**, după care Ghedeon a clădit un altar, dând locului aceluia numele Iehova-Șalom (**Domnul este Pacea**).

6:25-32 În noaptea aceea, dând dovadă de ascultare față de Domnul, Ghedeon a distrus un altar închinat lui Baal, pe care-l ridicase tatăl, precum și chipul de lemn de lângă altar, ridicând pe locul acestora un altar închinat lui Iehova. Când s-a făcut ziuă locuitorii cetății au fost cât pe aci să-l omoare pe Ghedeon pentru această faptă curajoasă a sa. Dar tatăl său, Ioaș, a intervenit, spunând că dacă Baal ar fi un Dumnezeu adevărat, ar fi în stare să se apere singur. Ioaș a emis un decret, în virtutea căruia toți cei ce sprijineau cauza lui Baal aveau să fie executați. Ghedeon a fost poreclit *Jerubaal*, adică *Aperese Baal*.

S-ar putea ca unii oameni să fie înclinați să-l critice pe Ghedeon pentru faptul că, temându-se, el a dărmătat altarul păgân în timpul nopții. Să nu pierdem însă din vedere faptul că el a ascultat totuși de Domnul. Frica sa nu l-a împiedicat să asculte. Fiecare dintre noi suntem fricoși și frica în sine nu este neapărat greșită, în sine. Dar atunci când ea ne împiedică să ascultăm de Domnul, ea devine un obstacol în calea credinței, în acest caz constituind un păcat.

6:33-35 În acest timp, madianiții, amaleciții și oamenii din Est s-au strâns ca

să facă război împotriva israeliților, pe când aceștia traversau Iordanul, stabilindu-și tabăra în Valea Iezreef. Duhul Domnului a venit peste Ghedeon, ajutându-l să strângă o armată dintre membrii triburilor Manase, Așer, Zabulon și Neftali. Abiezer (v. 34) a fost un strămoș al lui Ghedeon. Numele său apare în acest loc, în textul ebraic, ca nume de familie al urmașilor săi, contemporani lui Ghedeon („abiezeriții“ în NKJV, nu „cei din Abiezer“ cum se spune în traducerea românească GBV, ediția 1990, n.tr.)

6:36-40 Înainte de a porni la luptă, Ghedeon a dorit să se asigure de izbândă obținând în acest sens promisiunea lui Dumnezeu. Primul semn pe care l-a primit în acest sens a fost roua care s-a așternut pe lână, dar nu și pe pământul din jurul ei. Al doilea semn l-a primit în noaptea următoare, când roua a căzut pe pământ, dar nu și pe lână.

Lâna lui Ghedeon a fost adesea supusă unor interpretări greșite din partea credincioșilor. Două sunt lucrurile de care trebuie să ținem seama în acest incident: Ghedeon nu a căutat să obțină călăuzire, ci confirmare prin incidentul cu lâna. Dumnezeu deja îi spusese ce trebuia să facă. Ghedeon voia doar să obțină asigurarea că va avea parte de succes. Cei care afirmă că au scos și ei lâna afară, pentru a afla voia Domnului într-o anumită chestiune dau astfel dovadă de o interpretare și aplicare greșită a acestui pasaj din cartea Judecători. În al doilea rând, Ghedeon ceruse un semn supranatural, nu unul natural. Or, din punct de vedere natural, ceea ce ceruse Ghedeon nu s-ar fi întâmplat fără intervenția directă din partea lui Dumnezeu. În vremea noastră oamenii folosesc exemplul lânii în cazul unor lucruri care pot avea loc în mod natural, fără intervenția divină. Și aceasta este o întrebuintare greșită a pasajului despre Ghedeon. Asistăm în acest fragment din cartea Judecători la o situație specială, în care Dumnezeu consimte să-i acorde unui om cu credința slabă dorința, pentru a-l asigura de biruință. Și în ziua de astăzi Dumnezeu poate să dea și să dă asemenea asigurări prin răspunsul la rugăciunile noastre.

2. Cei trei sute de viteji ai lui Ghedeon

(cap. 7)

7:1-3 Pentru ca biruința împotriva lui Madian să fie neîndoios datorată puterii divine, Domnul a redus mai întâi armata inițială a lui Ghedeon de la 32.000 la zece mii, trimițându-i pe cei slabi de înger și fricoși acasă, după cum prevedea legea (Deut. 20:8).

7:4-8 Pentru a reduce și mai mult oștirea lui Ghedeon, Dumnezeu i-a pus la încercare pe ostași, când aceștia au coborât la râu să bea apă. Cei care s-au aplecat pe genunchi – folosind astfel mai mult timp decât s-ar fi convenit – ca să bea, au fost eliminați. Pe de altă parte, cei care au lipăit apa cu limba, cum lipăie câinele, procedând cu maximă economie de timp, au fost reținuți, numărul acestora ridicându-se la trei sute.

7:9-14 Domnul l-a condus apoi pe Ghedeon să viziteze împrejurimile taberei madianiților, pe timp de noapte. Însoțit de robul său Pura, Ghedeon s-a deplasat până la marginea taberei inamicului. Acolo l-a auzit pe un madianit povestindu-i unui prieten visul pe care l-a avut în care se făcea că o turtă de orz s-a rostogolit peste un cort al madianiților, zdrobindu-l. Turtele de orz constituiau alimentația oamenilor de rând, a agricultorilor, simbolizându-l pe Israel. Iar cortul reprezenta oștirea madianiților.

7:15-20 E posibil ca Ghedeon să fi fost, nu fără temeii, cuprins din nou de teamă, când a văzut cum armata sa, de la bun început nu prea mare, a fost și mai mult redusă. Dumnezeu îi cerea să înfrunte o armată de 135.000 de militari cu doar 300 de viteji ai săi (8:10)! Prin urmare, cuvintele pe care le-a auzit din gura acestor dușmani au avut darul de a-i întări credința. Drept răspuns, mai întâi el *s-a închinat* (v. 15), apoi *s-a războit*.

Asigurat astfel de biruință, Ghedeon a revenit în tabăra lui Israel și și-a chemat oamenii la luptă. După ce a împărțit armata în trei cete de câte o sută fiecare, l-a înarmat pe fiecare oștean cu o trompetă și cu un urcior de lut, având în interior o torță. Apoi au pornit în marș, ajungând la marginea taberei madianiților, unde, la semnalul stabilit, au suflat din trompete, au

spart urcioarele de lut, pentru ca să se vadă lumina, și au strigat: „**Sabia Domnului și a lui Ghedeon!**“

Interpretarea divină a acestui incident o găsim la 2 Corinteni 4:7. Trupurile noastre sunt vasele de lut. Doar în măsura în care trupurile noastre sunt date în permanență morții, din pricina lui Isus, strălucește lumina cunoștinței slavei lui Dumnezeu în fața lui Isus Cristos, luminându-i pe cei din jur.

7:21-25 Cuprinși de panică și haos, madianiții au început să se atace între ei, după care au luat-o la fugă. La început ei au fost urmăriți de bărbații din triburile Neftali, Așer și întregul Manase. Apoi toți bărbații din Efraim au fost chemați să li se alăture, cucerind vadurile Iordanului și nimicindu-l pe inamic, care încerca să se refugieze dincolo de râu. Efraimiții au reușit să cucerească și să ucidă pe doi dintre prinții Madianului: Oreb (*corb*) și Zeeb (*lup*).

Multe sunt învățămintele pe care ni le putem însuși cu privire la calitățile unui conducător din studierea acțiunilor lui Ghedeon. Conducătorul trebuie să fie pe deplin convins de justetea acțiunilor sale, înainte de a-i putea conduce pe alții. Mai întâi de toate, el trebuie să fie un închinător, dându-I lui Dumnezeu locul ce I se cuvine (v. 15). Apoi el trebuie să conducă prin propriul său exemplu, printr-o pildă vrednică de urmat (v. 17). El trebuie să aibă grijă să atribuie meritele persoanei sau persoanelor care s-au făcut demne de acestea: mai întâi, desigur, el trebuie să dea cinste lui Dumnezeu, iar apoi instrumentelor de care a binevoit să se folosească El (v. 18).

3. Biruința lui Ghedeon asupra fiileștilor (8:1-32)

8:1-3 La început efraimiții s-au supărat pe Ghedeon, pentru că nu i-a chemat mai devreme să-i dea o mână de ajutor. Dar când Ghedeon le-a amintit că acțiunea lor curajoasă de a-i fi prins pe cei doi prinți a fost mai remarcabilă decât propriile sale fapte de vitejie, mânia lor s-a potolit. După cum am arătat deja, **Abiezer** din versetul 2 se referă la Ghedeon și la oamenii lui.

8:4-7 Evreii din Sucot au refuzat să dea de mâncare lui Ghedeon și celor trei sute de oșteni flămânzi ai săi, deoarece se temeau de represalii din partea madianiților, în cazul în care izbânda le-ar fi revenit acestora. Ghedeon a amenințat că le va sfâșia (ebr. *treiera*) carnea cu spini și mărarăcini, după ce Domnul îi va fi dat în mâna sa pe Zeba și Talmuna.

8:8, 9 Oamenii din Penuel au procedat la fel, refuzând să-i dea de mâncare. Pe aceștia Ghedeon i-a amenințat că le va dărâma turnul când se va întoarce de la război, înclinat de biruință.

8:10-17 Ghedeon s-a ținut de cuvânt. I-a prins pe cei doi regi madianiți și a pus pe fugă armata acestora. Cu ajutorul listei întocmite de un tânăr informator, Ghedeon le-a dat o lecție celor șaptezeci de lideri ai cetății Sucot. Iată ce spune Cohen despre aceasta:

Acest gen de pedepsire „este descris în *Republica* lui Platon ca fiind aplicat celor mai înrâți dintre infractori.“⁷

Erudiții rabini Kimchi și Rashi consideră că aici am avea o expresie idiomatică, având sensul de „a lovi cu sete“.

Conform explicației oferite de alții, el [Ghedeon] i-ar fi amenințat că-i va arunca goi pușcă peste un norman de spini, călcându-i în picioare, cum se treiera grânele pe arie.⁸

În ce privește cetatea Penuel, într-adevăr Ghedeon i-a dărâmat zidul și i-a omorât locuitorii.

„Un răspuns blând potolește mânia, dar un cuvânt aspru aprinde mânia“ (Pro. 15:1). Primul adevăr este ilustrat în versetele 1-3 de răspunsul dat de Ghedeon efraimiților. Al doilea adevăr din Proverbe 15:1 este ilustrat de versetele 4-17 din Judecători 8, prin cuvintele rostite de oamenii din Sucot și Penuel.

8:18-21 **Zeba și Talmuna** i-au ucis pe unii din frații lui Ghedeon la Tabor. Prin urmare, Ghedeon i-a poruncit fiului său cel mai mare, Ieter, să-i ucidă pe Zeba și pe Talmuna. Dar lui Ieter i-a fost frică, deoarece era doar un flăcăiaș, și astfel Ghedeon este cel care i-a executat.

8:22, 23 Bărbații din Israel l-au rugat pe Ghedeon să le fie rege — într-atât de tare i-a impresionat el prin iscusința dovedită pe câmpul de bătălie. Astfel ei au dat slavă omului, nu lui Dumnezeu (cf. 7:2). Dând însă dovadă de noblete, Ghedeon a refuzat această cinste pentru el și fiii săi, scoțând în evidență că numai Domnul avea dreptul să domnească peste ei.

8:24-27 Dar după ce s-a împotrivit cu succes acestei ispite, când a fost asaltat de o nouă ispită, Ghedeon a căzut în ea. El a cerut inelele de aur pe care israeliții le strânseseră de la madianiți (numiți și işmaeliți; cf. Ex. 32:1-6). Apoi a confecționat din aceste inele un efod, acel articol vestimentar asemănător unui șorț pe care îl purta preotul. După ce acest efod a fost ridicat la Ofra, a devenit un obiect de închinare idolatră și o cursă pentru Israel, oamenii nemiaducându-se la Șilo și la cortul întâlnirii. „El a refuzat onoarea de rege, râvnind-o, în schimb, pe aceea de preot.”

8:28-32 După înfrângerea madianiților, Israelul s-a bucurat de pace, timp de patruzeci de ani.

Cuvântul lui Dumnezeu ține să menționeze în acest loc că Ghedeon a avut multe neveste, care i-au dăruit șaptezeci de fii. De asemenea a avut o concubină la Sihem, care i-a născut și ea un fiu, cu numele de Abimelec.

În acest capitol ni se dezvăluie încă două trăsături ale personalității lui Ghedeon cu atâtea fațete. Zelul și perseverența cu care i-a urmărit pe madianiți a demonstrat statornicia caracterului său, probitatea cu care a adus la îndeplinire poruncile Domnului. Deși era frânt de oboseală, după ce luptase atât de mult, și chiar dacă nu avea pe nimeni împrejur care să-l ajute, el nu s-a oprit, ci i-a urmărit cu înverșunare pe işmaeliți, până la nimicirea lor șiuciderea regilor acestora, la picioarele sale. Apostolul Pavel a fost animat de aceeași râvnă, care s-a manifestat însă pe planul luptei spirituale (Filipeni 3:12-14).

A doua trăsătură de caracter a lui Ghedeon este negativă, prin faptul că a solicitat și a acceptat din mâna poporului inelele de aur obținute ca pradă de război, ca răsplată pentru că i-a înfrânt pe işmaeliți

(v. 24), acest lucru devenind o cursă pentru Ghedeon și familia sa, precum și pentru întreaga sa țară. Cât de mult contrastează această comportare a lui Ghedeon cu purtarea lui Avraam descrisă la Geneza 14:21-24! Sub călăuzirea lui Dumnezeu, noi trebuie să ne străduim să emulăm virtuțile lui Ghedeon, ocolindu-i însă viciile.

F. Actul de uzurpare al lui Abimelec (8:33-9:57)

8:33-35 De îndată ce a murit Ghedeon, Israel s-a abătut de la calea cea dreaptă, închinându-se baalilor. Cu câtă ușurință au uitat israeliții mărețele fapte de vitejie săvârșite de acest erou național, până acolo încât i-au maltratată descendenții și au dat uitării izbăvirea pe care le-o adusese Dumnezeu prin Ghedeon! Dar oare noi suntem mai breji, când vine vorba să ne aducem aminte de binecuvântările pe care le-am primit de la Domnul sau din mâna semenilor noștri? Spre rușinea noastră, adesea le dăm uitării.

9:1-6 Abimelec (*tatăl meu a fost rege*), un fiu al lui Ghedeon, nu a fost un judecător al Israelului, ci un uzurpator — unul care a căutat cu orice preț să guverneze Israelul fără să i se fi încredințat autoritatea de a face acest lucru. Și pentru a elimina orice amenințare la adresa puterii sale, i-a omorât pe toți frații săi, cu excepția lui Iotam, cel mai mic dintre aceștia. Cu ajutorul unor rude netrebnice și fără căpătâi din Sihem, a convins oamenii din partea locului să-l accepte ca rege. Întrucât Ghedeon a avut șaptezeci de fii (v. 2) și nu toți au fost uciși, **șaptezeci** din versetul 5 trebuie luat ca o cifră rotundă.

9:7-15 Evangheliile conțin multe parabole, deci povestiri cu un profund înțeles spiritual. Găsim aici una din puținele parabole prezente pe paginile Vechiului Testament, despre care Jensen face următorul comentariu:

Când Iotam a aflat despre încoronarea lui Abimelec, s-a suit în grabă pe Muntele Gherizim, în timp ce poporul era adunat în valea de la poalele muntelui. Din acel punct strategic avantajos, vocea lui a putut fi auzită în toată valea, drept care oamenii au ascultat cu

atenție ciudată parabolă rostită de el. Recurgând la metafora unei republici de pomi care și-au ales un rege, Iotam a evidențiat astfel purtarea Israelului. Apoi el i-a comparat pe Ghedeon și pe fiii lui cu un măslin, un smochin și o viță de vie, fiecare dintre acești arbori refuzând cu înțelepciune să-și părăsească locul de siujire și rodnicie rânduit de Dumnezeu, doar pentru a domni peste ceilalți pomi. Dar pe Abimelec l-a asemănat cu un spine, care, nu numai că a acceptat cu bucurie invitația de a fi rege peste ei, ci a amenințat că va distruge cedrii Libanului dacă nu va fi ales rege.⁹

9:16-21 Iotan le-a spus apoi oamenilor că dacă au procedat corect când i-a ucis pe frații săi, atunci n-au decît să se bucure de noul lor dregător. Dar dacă n-au procedat corect, atunci atît locuitorii Sihemului, cît și Abimelec vor fi antrenați într-un război, în care se vor nimici unii pe alții.

9:22-33 Ceea ce s-a și întîmplat. După numai trei ani, Dumnezeu a trimis un duh de învrăjpire între Abimelec și oamenii din Sihem. Dumnezeu nu este autorul răului, dar El permite uneori răului ba chiar se folosește de acesta pentru a-Și împlini scopurile în cazul unor oameni răi (cf. 1 Sam. 16:14; 1 Regi 22:19-23). Oamenii din Sihem îi jefuiau pe cei ce călătoreau pe traseele comerciale din apropierea Sihemului, văduvindu-l astfel pe Abimelec de impozitele și taxele pe care le-ar fi putut percepe de la aceștia (v. 25). Gaal, fiul lui Ebed, a profitat de sărbătoarea recoltelor pentru a da semnalul unei răscoale împotriva lui Abimelec, spunând: „**Cine este Abimelec și cine este Sihem, ca să-i slujim?**“ Zebul, guvernatorul-marionetă al Sihemului, l-a încunostințat în taină pe Abimelec despre existența acestui complot, sfătuiindu-l să atace în zorii zilei cetatea.

9:34-40 Când s-a dus Gaal a doua zi dimineața la poarta cetății, a crezut că vede oameni coborînd de pe munte. La început Zebul s-a prefăcut că nu vede decît umbre, sperînd să câștige astfel timp pentru Abimelec. În cele din urmă Gaal și-a dat seama că aceștia erau de fapt oameni și că dintr-o altă direcție se apropia o altă ceată de oameni. Apoi Zebul l-a provocat să iasă afară și să se lupte cu cel a cărui stăpînire

o disprețuise. Când Gaal și ceata lui de răzvrătiți s-au luat la luptă cu inamicul, mulți dintre oamenii lui au căzut, iar el a fost în curînd alungat din cetate.

9:41-44 În timp ce Abimelec se afla cu tabăra sa la Aruma, în apropiere, Zebul i-a alungat pe Gaal și pe frații lui din Sihem. A doua zi oamenii din Sihem au ieșit la munca câmpului sau poate ca să-și însușească prada de război de la oștenii răpuși. Aflînd despre asta, Abimelec și-a împărțit oamenii în trei cete, pregătind o ambuscadă. Două cete urmau să se repeadă asupra oamenilor, a treia urmînd să împiedice fuga lor înapoi în cetate. Ambuscada a reușit.

9:45 După o zi de luptă, cetatea a căzut, locuitorii săi fiind uciși. Apoi cetatea a fost distrusă, peste dărămăturile sale fiind presărată sare. (Se știe că sarea asigură sterilizarea terenului. Dar acțiunea lui Abimelec a avut un rol simbolic, exprimînd hotărîrea sa neclintită de a se asigura că acest loc plin de sare va rămîne pe veci pustiu.)

9:46-49 În apropiere era turnul Sihem, unde se afla templul zeului Berit. Oamenii din turn s-au ascuns într-o încăpere mare din templu. Abimelec și oamenii săi au strîns ramuri din pădurea de pe Muntele Zalmon (Țalmon), aprinzînd cu ele un foc care a incendiat cetatea. Circa o mie de bărbați și femei au pierit în acea conflagrație.

9:50-57 În operațiunea de cucerire a cetății Tebez (Tebet), Abimelec și-a găsit înfrîngerea. În timp ce ataca un turn în care se refugiaseră mulți dintre locuitorii cetății, o femeie a aruncat o piatră de rîșnită pe capul lui Abimelec. Fiind rănit grav, el l-a rugat pe unul din oamenii săi să-l ucidă, ca să nu se spună că a fost ucis de o femeie. Astfel spinele a fost mistuit, exact așa cum prezise Iotam.

Nu știu cum se face, dar de multe ori justiția nu numai că îl pedepsește pe cel vinovat, dar îi aplică o pedeapsă pe măsura fărădelegii comise. Abimelec își ucisese frații pe o piatră (v. 5), pentru ca la urmă să fie el însuși omorât când o piatră a căzut peste capul lui trufaș. Cei ce trăiesc de pe urma violenței vor și muri de pe urma ei.

G. Tola și Iair (10:1-5)

Tola, din tribul lui Isahar, a judecat Israelul douăzeci și cinci de ani. El a trăit în munții lui Efraim.

Următorul judecător a fost Iair, un galaadit, care a domnit timp de douăzeci și doi de ani asupra Israelului. Sunt amintiți în treacăt cei trezeci de fii ai săi, care au stăpânit peste trezeci de cetăți.

H. Iefta (10:6-12:7)**1. Starea jahnică a Israelului (10:6-18)**

10:6-9 Din nou citim cu întristare despre felul în care copiii lui Israel L-au părăsit pe Domnul, dedându-se iar la idolatrie. Slujindu-i pe idoli lor, israeliții au devenit robii unor oameni idolatri. Filistenii și amoniții au luptat împotriva evreilor, care se aflau pe malul de răsărit al Iordanului iar amoniții au traversat Iordanul, luptând împotriva lui Iuda, Benjamin și Efraim.

Israelii au fost neputincioși în fața filistenilor și amoniților, deoarece renunțaseră să se mai închine lui Iehova și slujiseră dumnezeilor acestor păgâni (v. 6).

10:10-16 Când israeliții au strigat la Domnul, El a refuzat, la început, să dea ascultare cererii lor, citând în acest sens mai multe ocazii din trecut când au fost izbăviți și amintindu-le că după fiecare izbăvire ei s-au îndepărtat iar de El (v. 13). Dar când ei au continuat să se roage, după ce, mai întâi, au scos dumnezeii străini din mijlocul lor, Dumnezeu le-a ascultat strigătul. Versetul 16 ne ajută să înțelegem întrucâtva inima plină de iubire a Domnului. Ca un tată îndurător El a fost mișcat profund de suferința copiilor Săi îndărătnici. Suferința lor a necesitat îndurarea Sa.

10:17, 18 La încheierea capitoului, armatele lui Amon sunt cantonate în Ghilead (Galaad), iar Israel s-a strâns la Mițpa. Oamenii din Ghilead căutau un lider militar (v. 17, 18).

2. Israelul apărat de Iefta (11:1-28)

11:1-3 Omul ceasului a fost Iefta, galaaditul, un om viteaz și fiul unei prostituate. Întrucât a fost respins de concetățenii

săi, a plecat de acasă, ajungând în țara Tob (probabil în Siria), unde a devenit liderul unei bande de haiduci.

11:4-11 Bătrânii din Galaad (Ghilead) l-au rugat acum pe Iefta să pornească la luptă în fruntea oștirilor Israelului împotriva amoniților, promițându-i că-l vor recunoaște de căpetenie dacă îl va învinge pe inamic.

În unele privințe Iefta ne amintește de Domnul Isus. Asupra nașterii sale a planat o umbră, apoi el a fost respins de către frații lui. Când au ajuns în robie și-au adus aminte de el și l-au chemat să le fie salvator. Consimțind să vină în ajutorul galaadiților, Iefta a acceptat să le fie salvator, dar a pretins să le fie și stăpân.

11:12-28 Prima acțiune întreprinsă de Iefta a fost să trimită soli la regele fiilor lui Amon, pentru a-i da prilejul să explice de ce îi asupra pe israeliți. Regele s-a plâns că Israel ar fi luat cu forța o parte din teritoriile sale când națiunea Israel s-a strămutat în Canaan, venind din Egipt. Iefta a explicat limpede că acest lucru nu era adevărat. Domnul îi instruisese explicit pe oamenii Săi să nu se amestece în nici un fel cu edomiții (Deut. 2:4, 5), moabiții (Deut.2:9) sau cu amoniții (Deut. 2:19) – toți aceștia fiind rude îndepărtate ale evreilor. Prin urmare, israeliții au ocultat țara Edom și țara Moab. Dar când au ajuns la granița teritoriului amoniților, aceștia fuseseră deja cucerți de amoriți, al căror rege era Sihon. Israel a luat în stăpânire pământul acestuia, înfrângându-i pe amoriți.

Când regele fiilor lui Amon a refuzat să-și retragă pretenția teritorială, Iefta a început pregătirile de război.

3. Jurământul lui Iefta (11:29-40)

Înainte de a porni la luptă, Iefta a făcut un jurământ nechibzuit, potrivit căruia va consacra Domnului tot ce-i va ieși în cale ca să-l întâmpine la ușă, dacă se va întoarce acasă biruitor. Domnul i-a dăruit izbândă asupra amoniților iar când s-a întors acasă cine l-a întâmpinat dacă nu chiar fiica sa. În consecință, Iefta a adus-o jertfă Domnului.

Există o sumedenie de dezacorduri cu privire la ce anume i-a făcut Iefta fiicei

sale. Conform uneia dintre opinii, el a omorât-o, aducând-o ca jertfă arsă de tot Domnului. Este probabil sensul cel mai evident care se desprinde din textul biblic, cu toate că ideea jertfei umane este respingătoare și niciodată nu a fost aprobată de Dumnezeu (Deut. 18:9-14). Numai animalele puteau fi sacrificate, ființele omenești fiind dedicate (sau consacrate), iar apoi răscumpărate cu bani (Ex. 13:12, 13; Lev. 27:1-8).

Cealaltă părere, foarte răspândită, este că Iefta și-a consacrat fiica obligând-o să rămână fecioară perpetuă în slujba lui Iehova. Cei care susțin acest punct de vedere afirmă că jurământul lui Iefta a fost formulat în sensul că orice îi va ieși pe ușile casei sale „va fi negreșit al Domnului sau îl voi aduce ca jertfă de ardere de tot” (v. 31). Ideea unei perpetue feciorii este susținută puternic de versetele 37-39. În orice caz, învățătura care se desprinde de aici este că nu trebuie să facem promisiuni cu ușurință.

4. Iefta îi ucide pe efraimiți (12:1-7)

12:1-4 Oamenii din Efraim au fost geloși pe Iefta pentru biruința sa, plângându-se că nu li s-a permis să ia parte la ea. Iefta le-a amintit că apelase la ajutorul lor, dar degeaba, căci ei n-au răspuns. Efraimiții și-au bătut joc de concetățenii lui Iefta, galaadiții, spunând că aceștia nu ar fi fost altceva decât efraimiți care au dezertat. (Efraimiții erau cunoscuți ca scandalagii. Amintiți-vă cum s-au certat cu Ghedeon, când acesta i-a înfrânt pe madianiți [cap. 8]. Iată-i din nou certându-se cu Iefta, fără să aibă motiv.)

12:5, 6 Iefta și oamenii săi i-au atacat pe efraimiți, barând calea lor de scăpare la vadurile Iordanului. Înainte ca cineva să fie lăsat să treacă Iordanul, era obligat să pronunțe cuvântul „Sibolet” (textual *pârâu*). Efraimiții nu puteau pronunța corect acest cuvânt, trădându-și astfel identitatea. Concret nu puteau pronunța pe Ș, termenul fiind pronunțat Sibolet de către ei.¹⁰ Iefta a ucis patruzeci și două de mii de bărbați din Efraim la Iordan – un măcel cumplit al concetățenilor săi.

Acest timp de lupte interne în sânul

poporului lui Dumnezeu ne oferă un tablou groaznic. Sângele efraimiților s-a amestecat astfel cu cel al amoniților. Constatăm așadar că până și momentele luminoase din cartea Judecători sunt pătate de năpastă, cum bine observă Ridout:

Nu este oare o realitate faptul că cei care au răsturnat erezia sunt cei ce și-au încrucișat săbiile cu frații lor, luptându-se pentru chestiuni ce nu constituiau elemente vitale ale adevărului?¹¹

12:7 Slujba de judecător a lui Iefta a durat șase ani, după care a murit și a fost îngropat în Galaad. Iefta este citat la Evrei 11:32 împreună cu Ghedeon, Barak și Samson. Toți acești bărbați au avut, negreșit, sălbiciuni, dar cu toții, la un moment dat, au dat dovadă de o mare credință.

I. Ibzan, Elon și Abdon (12:8-15)

12:8-10 Ibzan a judecat Israelul timp de șapte ani. Tot ce știm despre el este că era din Betleem și că avea treizeci de fii, fiecare din aceștia fiind căsătorit cu femei din alte părți decât din clanul lor.

12:11, 12 Elon provenea din tribul lui Zabulon. Lucrarea sa de judecător a ținut zece ani, fiind apoi îngropat la Aijalon.

12:13-15 Abdon, fiul lui Hillel, era din cetatea Piraton, în munții amaleciților, în ținutul lui Efraim. El a judecat Israelul timp de opt ani. Textul biblic face o mențiune specială cu privire la cei patruzeci de fii și treizeci de nepoți ai săi.

J. Samson (cap. 13-16)

1. Zestrea evlavioasă a lui Samson (cap. 13)

13:1-3 Pentru a șaptea oară în cartea Judecători citim cuvintele: „Din nou copiii lui Israel au făcut ceea ce este rău în ochii Domnului.” Se reia astfel ciclul. De data aceasta, filistenii i-au înrobite pe israeliți timp de patruzeci de ani. A fost cea mai lungă asupra a poporului Israel, de când au ieșit din Egipt. În timp ce israeliții erau asupriți de filistenii, Îngerul Domnului (Cristos) S-a arătat soției lui Manoa, din tribul lui Dan, anunțând-o că, deși era

stearpă, avea să nască un fiu. De multe ori lucrări mari ale lui Dumnezeu își au ca punct de pornire pânțele sterp. El cheamă viața din moarte, folosindu-se de lucrurile care nu sunt pentru a le face de rușine pe cele ce sunt.

13:4-7 Fiul acesta urma să fie un nazireat din pânțele mamei sale, cât timp va trăi. El nu avea voie să bea vin, nici să consume struguri sau stafide, după cum nu avea voie să-și taie părul. Chiar mama lui trebuia să se abțină de la consumul de vin sau altă băutură similară și de orice lucru necurat.

Pentru fondul scriptural al jurământului de nazireat, vezi Numeri 6:2. În mod obișnuit, o persoană făcea jurământul de nazireat în mod liber și nesilit de nimeni. Dar în cazul lui Samson condiția de nazireat trebuia să i se aplice din clipa nașterii până la moarte.

13:8-14 Manoa s-a rugat ca îngerul s-o viziteze din nou, pentru a-i da alte instrucțiuni. Când îngerul i s-a arătat din nou, ea s-a grăbit să-l aducă pe soțul ei ca să-l cunoască pe acest Oaspete ceresc. Dar de data aceasta Îngerul nu i-a mai dat alte instrucțiuni.

13:15-18 Apoi Manoa s-a oferit să-I pregătească Îngerului ceva de mâncare, crezând că acesta era un om la fel ca el. Îngerul a refuzat să mănânce cu Manoa, ca de la egal la egal, propunând, în schimb, să se aducă un ied ca jertfă arsă de tot Domnului. Când Manoa a vrut să afle numele Îngerului, i s-a spus că acesta e Minunat – unul din numele atribuite Domnului Isus în Isaia 9:6.

13:19-23 Apoi Manoa a adus iedul ca jertfă Domnului. Îngerul S-a suit la cer în flacăra de pe altar, dovedind clar că avem de a face aici cu o arătare a Domnului Însuși. Manoa și soția sa s-au închinat apoi, prosternându-se cu fața la pământ – act ce ar fi fost taxat ca necorespunzător, dacă Îngerul nu ar fi fost Dumnezeu. Ei L-au văzut pe Dumnezeu, și totuși nu au murit ca urmare, întrucât Dumnezeu a primit o jertfă arsă de tot și o ofrandă de cereale din partea lor.

13:24, 25 Apoi s-a născut fiul promis, primind numele de Samson (micul soare)

și în curând s-a dovedit că Duhul Domnului lucra cu putere în viața lui.

Putini oameni din Biblie prezintă un tablou mai pregnant al contrastului dintre tărie și slăbiciune. Când ne gândim la Samson, de obicei suntem tentați să ne referim la puterea sa, la punctele sale forte. Doar a ucis un leu cu mâinile sale, fără nici o armă (Jud. 14:6). Apoi a omorât trezeci de filistenii cu o singură mână (14:19). A rupt legăturile cu care îl legaseră fedeleș oamenii din Iuda și a luat viața a o mie de filistenii cu o falcă de măgar (15:14-16). Apoi reușind să scape dintr-o cursă pe care i-o întinseseră filistenii, a luat cu el porțile din Gaza (16:3). De trei ori a scăpat de uneltirile Dalilei – o dată rupând cele șapte legături noi cu care fusese legat, o dată rupând funiile noi, de parcă ar fi fost niște fire de ață și o dată scoțând agrafa cu care fuseseră legate cele șapte șuvițe ale părului său de război (16:6-14). Pentru ca la urniă să dărâme stâlpii edificiului în care filistenii se adunaseră să petreacă și să fie distrați de el, ucigând prin moartea sa mai mulți filistenii decât omorâse în tot timpul vieții sale (16:30).

Dar slăbiciunile lui Samson au ieșit și mai mult în evidență. În primul rând, avea o slăbiciune pentru femei, fiind dispus să nesocotească voia lui Dumnezeu, doar pentru a obține femeia care i-a plăcut (14:1-7). De asemenea și-a nesocotit și părinții (14:3). A dat dovadă de înșelăciune (14:9; 16:7, 11, 13b). A fraternizat cu trezeci de filistenii, dușmani ai poporului lui Dumnezeu (14:11-18). A dat frâu liber mâniei și spiritului de răzbunare (14:19b; 15:4, 5). A avut o înclinație spre cruzime în caracterul său (15:4, 5). S-a încurcat cu o prostituată (16:1, 2). A cochetat cu răul (16:6-14). I-a dezvăluit vrăjmașului secretul tăriei sale ieșite din comun (16:17, 18). A fost prea încrezător în forțele sale și chiar trufaș (16:20b). Și apoi nu trebuie uitat că și-a încălcat jurământul de nazireat (14:9).

2. Ospățul dat de Samson și ghicitoarea (cap. 14).

14:1-4 Încăpățânarea lui Samson s-a manifestat foarte curând, prin insistența sa

de a se căsători cu o femeie filisteană – din poporul inamic al Israelului. Tatăl său și mama sa au căutat să-l înduplece să nu facă acest pas, dar el n-a ascultat. Versetul 4 nu înseamnă că Domnul a aprobat neascultarea lui Samson, ci doar că a îngăduit acest lucru, având în plan să anuleze efectele sale, făcând ca în cele din urmă să fie tot în folosul poporului Israel și spre pedepsirea vrăjmașului.

14:5-7 În drum spre Timna (o cetate filisteană) mergând alături de părinții săi Samson a fost amenințat de un pui de leu. Duhul Domnului a venit peste el cu putere, învrednicindu-l să ucidă leul de unul singur. Se presupune că atunci au fost făcute pregătirile pentru căsătoria lui Samson.

14:8, 9 Ulterior, când Samson s-a întors la Timna, ca să-și ia mireasa, a descoperit miere în cadavrul leului pe care-l omorâse. Drept care a mâncat din această miere, dând și părinților săi din ea. Dar nu le-a spus că mierea era contaminată spiritual datorită contactului cu un trup neînsuflit. (Ca nazireu a călcat o parte a jurământului său, prin faptul că s-a atins de un animal mort.)

14:10-14 La Timna, s-a ținut un mare ospăț, în timpul căruia Samson a spus o ghicitoare, oferind fiecăruia dintre cei treizeci de însoțitori ai săi un rând de haine dacă vor putea dezlega ghicitoarea. În caz contrar, aceștia trebuiau să-i dea lui treizeci de haine de in și treizeci de schimburi de îmbrăcăminte. Iată ghicitoarea:

Din cel ce mănâncă a ieșit ce se mănâncă și din cel tare a ieșit dulceață.

Desigur ghicitoarea se referea la uciderea leului și la mierea pe care a găsit-o în stăruul acestuia.

14:15-18 Când celor care li s-a adresat ghicitoarea nu au fost în stare s-o dezlege, soția lui Samson a obținut, prin amenințări, răspunsul de la Samson. Apoi a explicat semnificația ghicitorii celor trei tineri, care i-au adus lui Samson răspunsul, cerând în schimb hainele promise. Samson și-a dat seama că fuseseră ajutați de soția lui.

14:19, 20 Pentru ca să facă rost de haine ca să-i plătească pe oameni, Samson a

omorât, la mânie, treizeci de bărbați din Așchelon, dezbrăcându-i de haine. În ziua a șaptea, când trebuia să aibă loc nunta, el s-a întors acasă iar cea care trebuia să-i fie soție a fost dată prietenului său, nunul.

3. *Reprezaliile lui Samson (cap. 15).*

15:1-6 Când socrul său a refuzat să-i dea lui Samson fiica sa, Samson s-a răzbunat pe acesta legând cozile a trei sute de vulpi și dând foc fiecărei perechi de cozi. Apoi a dat drumul animalelor în lanuri, în vii și în livezile de măslini. Când filistenii au aflat despre acest act de cruzime și inutilă pagubă materială, s-au răzbunat, dând foc casei socrului său, incendiu care l-a mistuit și pe acesta, și pe fiica lui.

15:7-13 În replică, Samson a ucis o mare mulțime de filistenii. Apoi s-a retras într-o adâncitură de stâncă la Etam, în teritoriul lui Iuda. Dar violențele odată declanșate atrag după ele alte violențe. Când filistenii au venit să-l prindă, oamenii din Iuda i-au amintit, pe un ton supus, că filistenii sunt stăpânii lor. Ca să-și salveze viața, ei s-au învoit să-l predea inamicului. Samson a fost de acord cu planul lor, cu condiția ca proprii lui concetățeni să nu încerce să-l ucidă ei înșiși. Ei se coborâseră la un nivel atât de scăzut, adoptând o mentalitate de vasali, încât au încercat să-și trădeze pe unul de-al lor, numai ca să rămână loiali asuprașilor lor, în loc că se împrietenească cu Samson și să sfărâme lanțurile oprimării.

15:14-17 Acum urmează unul din momentele de glorie din cariera lui Samson. Când a fost scos afară, legat, Duhul Domnului a venit peste el cu putere. Luând o falcă de măgar, a ucis o mie de filistenii. A dat locului respectiv denumirea de Ramat Lehi (Înălțimile Fălciilor, în textul marginal al NKJV). În versetul 16 avem (în limba engleză, n.tr.) un joc de cuvinte: "With the jawbone of an ass I have ass-assinated them," sau "With the jawbone of an ass I have piled them in a mass/With the jawbone of an ass I have assailed assailants" (Moffatt).

Ne întrebăm de ce Domnul a găsit cu cale să dăruiască o biruință atât de mare

prin intermediul unei arme atât de neconvenționale. Lui Samson îi era interzis să se atingă de orice lucru necurat. Or, falca de măgar era negreșit parte dintr-un animal mort. Dar această armă neobișnuită a scos în evidență și mai mult că a fost o victorie supranaturală, pe care a dăruit-o Dumnezeu prin mijloace umile. Este un exemplu în care vedem că Domnul permite să aibă loc situații excepționale în timpuri de criză extremă, care în alte împrejurări nu ar fi permise.

15:18-20 Ca răspuns la rugăciunea lui Samson să i se dea apă, Dumnezeu a făcut să țâșnească în chip miraculos un izvor din „Înălțimile Fălcii.“ Locul acesta a fost numit En Hacore, Izvorul chemătorului (text marginal NKJV).

În acest moment ilustru din cariera lui Samson consemnează Duhul lui Dumnezeu faptul că Samson a judecat Israelul timp de douăzeci de ani.

4. Samson înșelat de Dalila

(cap. 16)

16:1-3 Către sfârșitul domniei sale, pofta nestăpânită a lui Samson l-a condus la casa unei prostituate din Gaza, cetate a filistenilor. Oamenii cetății au crezut că, în sfârșit, a venit momentul să-l prindă pe dușmanul lor. Dar Samson s-a sculat la miezul nopții și a apucat porțile cetății, cu amândoi stâlpii, ducându-le pe vârful dealului din fața Hebronului, la 64 km.

16:4-10 Apoi Samson s-a îndrăgostit de o femeie filisteană pe nume Dalila. Când a ajuns acest lucru la cunoștința lor, domnitorii filistenilor i-au oferit o mare recompensă, dacă îl va ademini pe Samson, determinându-l să dezvăluie în ce consta secretul uriașei sale țării.

La prima ei încercare, Samson a spus că dacă va fi legat cu șapte funii noi, își va pierde țaria. Prin urmare, ea l-a legat cu șapte funii noi, spunându-i că filistenii sunt gata să sară pe el. Dar Samson a rupt funiile de parcă acestea ar fi fost o ață de călți.

16:11, 12 La a doua încercare, Dalila a urmat sugestia lui Samson, legându-l cu funii noi ce n-au mai fost întrebuintate și avertizându-l apoi că filistenii sunt gata

să-l omoare. Dar din nou Samson a rupt funiile ca pe ață.

16:13, 14 Jucându-se în continuare cu focul, Samson i-a spus Dalilei că își va pierde puterea dacă ea îi va împleti cele șapte șuvițe de păr din capul lui în urzeala țesăturii. Când l-a trezit, atrăgându-i atenția că filistenii sunt pe punctul de a-l prinde, Samson a smuls cuiul de lemn din pământ cu urzeală cu tot.

16:15-20 În cele din urmă, Samson a capitulat, dezvăluindu-i Dalilei în ce consta secretul țării sale. Părul lui lung, deși nu constituia sursa puterii sale, era însemnul său de nazireat, adică un om total dedicat lui Dumnezeu. Or, tocmai relația sa cu Dumnezeu îi conferea lui Samson puterea neobișnuită, nu părul său. Dar dacă i se tăia părul, nu mai avea putere. Dalila a știut că de data aceasta a aflat secretul. Pe când Samson dormea în poala ei, Dalila i-a chemat pe filistenii. Apoi unul dintre ei a ras cele șapte șuvițe de pe capul lui Samson și îndată puterea l-a părăsit pe acesta. C. H. Mackintosh face următoarea observație aici:

Poala Dalilei s-a dovedit prea puternică pentru inima lui Samson și ceea ce nu fuseseră în stare să facă o mie de filistenii s-a putut înfăptui prin influența ademenitoare a unei singure femei.¹²

Când s-a sculat, Samson a încercat să recurgă din nou la puterea sa, neștiind că Domnul se depărtase de el.

16:21, 22 Filistenii i-au scos ochii și l-au întemnițat pe Samson în Gaza, unde a fost silit să învârtă la rășniță. Cineva a descris această degradare în trei trepte în felul următor: „orbitoarea, orbitoarea robie ca de rășniță a păcatului.“ Dar în curând părul a început să-i crească la loc.

16:23-31 Când domnitorii filistenilor au organizat o mare petrecere, aducând jertfe dumnezeului lor Dagon, s-au gândit să-l scoată pe Samson din temniță și să-l afișeze ca motiv de laudă la ce a realizat zeul lor pentru ei. Totodată l-au obligat să-i distreze la acest ospăț. În timpul ospățului, Samson a cuprins amândoi stâlpii pe care se sprijinea templul, cerând ajutor de la Domnul. Apoi Samson s-a plecat cu toată

puterea și clădirea s-a prăbușit peste filistenii, toți oamenii de acolo pierzându-și viața. Trista consemnare care se face în acest punct este că Samson a omorât mai mulți la moartea sa decât în tot timpul vieții sale.

Pentru că s-a unit cu filistenii de atâtea ori în viața sa, crezând că aceștia nu pot fi învinși, Samson se găsește *acum* printre filistenii la moartea sa, doar un cadavru printre dărămăturile templului lui Dagon. Dar dacă nu s-ar fi unit cu ei, cu siguranță ar fi avut parte de o moarte mai nobilă. Avem în față o învățătură cât se poate de importantă, peste care nu avem voie să trecem cu ușurință. Când ne-am pierdut sfințirea, adică separarea de lume, ne pierdem puterea și, dacă nu ne oprim, riscăm să ne ruinăm viața. A ceda mădularele noastre, dându-le în slujba păcatului, înseamnă a ne distruge singuri. Trupul lui Samson a fost dus în teritoriul tribului Dan, unde a fost îngropat de rudele sale.

III. DECĂDERE RELIGIOASĂ, MORALĂ ȘI POLITICĂ (cap. 17-21)

Această secțiune finală din cartea Judecători este un cvasi-index al întregii cărți. Din punct de vedere cronologic, capitolele 17-21 nu avansează narațiunea. Mai degrabă, ele ne oferă crâmpie ale stării de decădere religioasă, morală și politică în care se confundase Israelul în perioada judecătorilor. Tot astfel încântătorul volumaș intitulat Rut nu avansează istoria judecătorilor din punct de vedere cronologic, dar contrastează puternic cu Judecători, oferindu-ne un crâmpie din viața de o rară frumusețe trăită de rămășița credincioasă care viețuia în această perioadă de mare întunecime din istoria ebraică.

A. Stabilimentul religios al lui Mica (cap. 17)

17:1-4 Prima narațiune ne redă corupția care domnea pe plan religios în Israel. Mica, un bărbat din Efraim, furase o mie o sută de arginți de la mama sa. Iar ea, neștiind că este vorba de fiul ei, l-a

blestemat pe hoț. Apoi se pare că lui Mica i-a fost frică de urmările blestemului, drept care a returnat banii furați. Mama sa a anulat blestemul, binecuvântându-și fiul pentru că i-a înapoiat cei o mie o sută de sicli de argint. Acum putea folosi acești bani pentru scopul avut inițial în vedere, confecționarea unui idol. Așadar a comandat să i se confecționeze doi idoli, cu două sute de sicli de argint. Unul era un chip cioplit din lemn, suflat cu argint. Chipul turnat era în întregime din argint.

17:5, 6 Mica a pus idolii în casa dumnezeilor, alături de terafimi (dumnezeii casei). De asemenea s-a decis să facă din familia sa o familie de preoți, în acest scop făcând un efod (articol vestimentar al preotului) și consacându-l pe unul din fiii săi ca preot. Desigur, acest lucru nu era îngăduit să-l facă, deoarece legea lui Dumnezeu îi interzicea unui efraimit să fie preot. (Preoții erau selectați numai din seminția lui Levi, n.tr.). De fapt întreaga procedură a fost contrară legii lui Moise.

17:7-13 După câțiva timp, un levit care locuia la Betleem, printre membrii seminției lui Iuda, s-a dus în ținutul muntos al lui Efraim, în căutarea unui loc în care să se poată stabili. (Datoria lui era să fie angajat în slujba lui Iehova, fiind întreținut din zeciuielile întregului popor. Dar întrucât legea nu se mai respecta, el a fost obligat să-și caute singur o repartiție.) Mica i-a oferit slujba de preot în familia sa. Deși omul acesta era levit, nu provenea însă din familia lui Aaron și, prin urmare, nu era eligibil să slujească în funcția de preot. Totuși Mica i-a oferit un salariu, alimentația și îmbrăcămintea, levitul acceptând să slujească în aceste condiții. Levitul ar fi trebuit să-l înfrunte pe Mica, arătându-i că toate aceste aranjamente erau contrare ordinii stabilite de Dumnezeu. În loc să facă acest lucru, el a consimțit tăcut, acceptând salariul și celelalte beneficii oferite, în felul acesta cosându-și gura ca să nu declare toate sfaturile lui Dumnezeu.

Termenul care descrie cel mai bine starea de lucruri din acest capitol este „confuzie”. Bani furați sunt folosiți la confecționarea unor idoli, după care se

invocă numele Domnului pentru a-l binecuvânta pe hoț (v. 2); lăcașuri individuale de închinare înlocuiesc cortul, unde trebuia să se facă serviciile; leviți, alături de oameni de rând, sunt consacrați ca preoți; idolii sunt folosiți în cadrul serviciilor de închinăciune la adresa lui Iehova. Și, culmea e că Mica se așteaptă totuși ca Domnul să binecuvânteze toate acestea (v. 13)! Această stare de orbecăire izvora din inima omului (v. 6). Dacă s-ar fi respectat legea lui Dumnezeu în acest timp din istoria Israelului, nici unul din aceste lucruri nu s-ar fi întâmplat. „Multe căi pot părea bune omului, dar la urmă se vede că duc la moarte“ (Pro. 14:12), așa cum vom observa în capitolul următor.

B. Mica și daniții (cap. 18)

18:1-6 Cam în acest timp, membrii tribului lui Dan s-au hotărât să-și găsească teritorii suplimentare în care să locuiască.

(Când se spune în versetul 1 că Dan nu a avut o moștenire, asta nu înseamnă că nu li s-a dat pământ cu prilejul împărțirii Canaanului [Ios. 19:40-48], ci, mai degrabă, că porțiunea lor, fiind cea mai mică dintre toate teritoriile celor douăsprezece triburi, a fost neîncăpătoare pentru ei.) Când unii spioni au venit în casa lui Mica, situată în ținutul muntos al Efraimului, ei au recunoscut vocea tânărului levit, drept care i-au cerut asigurarea că vor avea parte de binecuvântarea divină în aducerea la îndeplinire a planurilor lor.

18:7-13 Cinci bărbați din Dan au explorat în ascuns cetatea Laiș, situată în nord, deoarece în ea era liniște și pace. Ba mai mult, cetatea nu întreținea nici un fel de relații cu nimeni, pentru că în ea trăia o comunitate iubitoare de pace, care „nu încheiase nici un tratat de pace și asistență reciprocă cu vreun popor învecinat.“¹³

Luând această situație a unei totale lipse de apărare a cetății ca pe un dar de la Dumnezeu, șase sute de daniți înarmați până-n dinți au pornit spre Laiș.

18:14-26 Ulterior, când cei cinci bărbați din Dan se aflau în drum spre nord, ca să captureze cetatea Laiș, ei au trecut pragul casei lui Mica, confiscând toți idolii.

După un protest mai mult de formă, levitul s-a supus fără murmur ordinului de a sluji tribul lui Dan ca preot al său, renunțând la serviciul prestat doar în slujba unei singure familii, a lui Mica. Când Mica și o parte din oamenii cetății s-au dus la daniți, protestând împotriva faptului că li s-au furat dumnezeii, i s-a spus să tacă și a fost trimis înapoi cu mâna goală.

18:27-31 Apoi daniții au lovit pașnica cetate Laiș, schimbând numele cetății în Dan. Au așezat acolo chipul cioplit și l-au numit pe Ionatan fiul lui Gherșom, fiul lui Moise (text marginal din NKJV) și pe fiii acestuia ca preoți.

În general se recunoaște că în cartea Judecători în loc de Manase (KJV, NASB) ar trebui să citim Moise. Copiștii au recurs la acest artificiu pentru a împiedica o presupusă dezonoare adusă numelui lui Moise, din pricina idolatriei practicate de nepotul său.¹⁴

După câte se pare Ionatan este numele levitului menționat anterior. Începând în acel moment, cetatea Dan a devenit o cetate idolatră. Aici avea să stabilească mai târziu Ieroboam unul din vîței de aur. Nu se știe dacă robia din versetul 30 se referă la captivitatea în care țineau filistenii zona respectivă (de ex. 1 Sam. 4:11) sau, mai degrabă, la captivitatea asiriană. (2 Re. 15:29).

Nu toți daniții s-au dus însă la Laiș (v. 11), după cum nu toți au căzut în idolatrie. Unii au rămas în ținutul lor, situat între Iuda și Efraim. Samson, cel mai renumit dintre membrii acestui trib, provenea din acest ultim grup de daniți.

C. Levitul și concubina sa (cap. 19)

19:1-12 Am ajuns în acest punct la o relatare a unei istorii de o corupție morală incredibil de mare, a levitului și a concubinei sale. Acest levit avea o concubină, ce provenea din Betleemul Iudeii. Ea l-a părăsit, revenind în ținuturile ei unde trăia ca prostituată. El s-a dus în casa tatălui ei, pentru a o lua cu el, fiind omenit acolo zi de zi. De fiecare dată când încerca să-și ia concubina, tatăl acesteia îl îndupleca să mai stea la ei. În cele din urmă, el a plecat de acolo, în seara celei de-a cincea zi,

împreună cu slujitorul său, cu cei doi măgari ce purtau desagi, și, desigur, cu concubina sa. Ziua era pe sfârșite când au ajuns la Iebus (adică Ierusalim), dar nu au înnoptat acolo, deoarece cetatea era locuită încă de iebusiți. Iată observația lui George Williams în această privință:

Ar fi fost mai bine ca levitul să înnopteze acolo, în mijlocul păgânilor, decât alături de copiii lui Dumnezeu, deoarece aceștia din urmă deveniseră mai ticăloși decât cei dintâi.¹⁵

19:13-21 În amurg au ajuns la Ghibea, în teritoriul tribului Benjamin. Nimeni nu s-a oferit să dea caravanei ospitalitate, drept care levitul a poposit, o vreme, pe uliță. Apoi un efrimit vârstnic care locuia în Ghibea s-a oferit să-i cazeze pe drumeti în casa lui, aceștia acceptând oferta sa.

19:22-24 În seara aceea o bandă de pervertiți sexuali au înconjurat casa, cerând să le fie scos afară levitul respectiv. Doar în Geneza 19 mai citim despre o comportare atât de dezmățată, în zilele lui Lot. Din nefericire pentru tânăra femeie la Ghibea n-a fost nici un înger care s-o apere, spre deosebire de Sodoma. Ambele incidente, din Geneza și din Judecători, arată cât de groaznice au fost pentru făptași urmările faptei lor de o rară perversitate. Domnul urăște homosexualitatea. Aceasta îi repugnă Tatălui nostru ceresc, cu greu găsindu-se un grad mai cumplit de degradare umană. Proprietarul casei s-a gândit să satisfacă cererea acestor beniamiți ticăloși oferindu-și fiica fecioară și concubina levitului. Arthur Cundall comentează pe marginea comportării lor:

În preocuparea sa de a respecta normele tradiționale de ospitalitate, bătrânul a fost dispus să încalce un cod pe care cititorul din vremea noastră îl percepe ca fiind de o valoare infinit mai mare, anume grija și protecția ce trebuie acordate celor slabi și neajutorați. Statutul femeii era însă foarte puțin prețuit în antichitate. De fapt, în mare măsură, poziția de care se bucură în prezent femeile se datorează preceptelor credinței iudaice și mai ales emancipării aduse de credința creștină. Bătrânul a preferat să-și sacrifice propria fiică fecioară și

pe concubina levitului desfrânării din cale afară de cumplită a atacatorilor, decât să-l lase pe oaspetele său de vază să sufere vreun rău din partea acestora.¹⁶

19:25-30 În cele din urmă, temându-se pentru propria-i piele, lașul levit le-a dat-o pe concubina sa. Ca urmare a abuzurilor abominabile și chinurilor la care a fost supusă, aceasta a decedat în timpul nopții. Fără să-i scuzăm deloc pe beniamiți, vom sublinia însă că dacă ea nu s-ar fi datat la prostituție dinainte (v. 2), nu ar fi suferit o moarte de prostituată. Păcatul nu-i cruță pe cei ce-l practică. A doua zi dimineata levitul a găsit trupul ei neînsuflețit în pragul ușii. Atât de zguduit și de consternat a fost să constate că s-a putut comite un act de atare barbarie în Israel, încât a secționat trupul ei în douăsprezece bucăți, trimițând câte o secțiune fiecăruia din cele douăsprezece seminiții ale Israelului, împreună cu o relateare despre ce s-a întâmplat.

Națiunea Israel a rămas uluită!

D. Războiul cu Benjamin (cap. 20, 21)

20:1-14 Războinici aleși unul și unul din triburile lui Israel, cu excepția lui Benjamin, s-au adunat la Mițpa, auzind din gura levitului ce s-a întâmplat. Apoi s-a luat hotărârea de a se porni la luptă împotriva lui Ghibea, dar mai întâi au dat beniamiților prilejul să-i predea pe cei vinovați, pentru a fi pedepsiți. Când beniamiții au refuzat, a început războiul.

20:15-48 Incidentul acesta a avut loc la nu prea mult timp după moartea lui Iosua și a generației sale, deoarece Fineas mai era încă mare preot (v. 28). Tribul Benjamin avea doar 26.700 de luptători, care trebuiau să țină piept la patru sute de mii de ostași din celelalte triburi (v. 15-17). Cu toate acestea, în prima bătălie, Benjamin a ucis douăzeci și două de mii de bărbați (v. 18-21). În a doua confruntare, au fost uciși optsprezece mii de bărbați din Israel (v. 22-25). Motivul pentru care lui Israel nu-i mergea prea bine în acest război, deși dreptatea era de partea sa, era faptul că nici ei nu umblau aproape de Domnul. În versetele 18, 23 și 26-28

vedem cum națiunea trebuie să se smerească înaintea Domnului, până când i se acordă biruință. În a treia încăierare, israeliții au recurs la strategia ambuscadei. I-au atras pe beniamiți afară din cetatea Ghibea, dându-i foc și apoi nimicind în total douăzeci și cinci de mii o sută de beniamiți, care încercau să scape cu fuga în pustiu. Apoi au incendiat toate cetățile beniamiților, ucigând femei și copii (v. 29-48).

În cursul a trei bătălii, Benjamin a pierdut astfel 26.100 de bărbați (cf. v. 15, 47). (Deducem că în primele două zile au pierdut 1000 de oameni.) Ucișii din versetele 15, 44-46 se referă doar la victimele din ultima bătălie. Șase sute de supraviețuitori s-au refugiat în stânca Rimon timp de patru luni (v. 47). Dacă nu ar fi existat această rămășiță, întreg tribul ar fi fost distrus cu desăvârșire.

21:1-15 Îndată după aceea celelalte unsprezece triburi ale lui Israel au fost cuprinse de remușcare față de cvasi-anihilarea seminției Benjamin, deoarece nu doreau acest lucru. Dar făcuseră un jurământ nechibzuit la Mițpa că nu vor da fiicele lor de neveste bărbaților din Benjamin. Prin urmare, s-a recurs mai întâi la soluția atacării Iabeș Ghileadului, situat la est de râul Iordan, deoarece locuitorii acestei cetăți nu-i ajutaseră în războiul împotriva lui Benjamin. Toți locuitorii cetății au fost uciși, cu excepția a patru sute de fecioare tinere, care au fost dăruite apoi bărbaților din Benjamin.

21:16-24 Dar israeliții și-au dat curând seama că trebuie luate alte măsuri, dacă se dorea propășirea tribului. Israeliiții au jurat că nu le vor da beniamiților fiicele lor, ca soții – jurământ peste care nu voiau să treacă. În consecință, au recurs la o strategie care să le permită beniamiților supraviețuitori să-și ia singuri neveste dintre tinerele care dansau la un praznic anual (probabil Sărbătoarea Corturilor) în Șilo. Când oamenii din Șilo au protestat, celelalte triburi le-au explicat că era necesar să se procedeze așa pentru a se preveni pierderea unuia dintre triburile Israelului. Și astfel Benjamin s-a întors în teritoriul său, reclădindu-și viitorul.

Aceste ultime capitole din Cartea Judecători ne-au oferit o privire de aproape asupra a două triburi ale Israelului în perioada timpurie a judecătorilor. Ne imaginăm însă ce se va fi petrecut în celelalte triburi, ce n-a ajuns să fie consemnat! În plus, știm că lucrurile nu s-au îndreptat, în scurgerea timpului, ci, dimpotrivă, s-au înrăutățit tot mai mult. Istorisirea acestor fapte cumplite ne arată cât de mult se poate îndepărta un popor de Domnul. Vedem aici destulă roadă a apostaziei ca să rămânem de-a dreptul consternați. Dar și mai nimerit ar fi dacă cele citite de noi ne vor face inimile să întoarcă și să-L caute pe Domnul Dumnezeuul nostru, slujindu-L pe El câte zile avem pe acest pământ.

21:25 Judecători se încheie cu tristul moto: „**În zilele acelea nu era rege în Israel; fiecare făcea ce era drept în ochii săi.**“

Există însă și un episod pozitiv în această perioadă întunecată, dar este prezentat separat, pentru a nu fi întinat printr-o asociere prea mare cu depravarea Judecătorilor. Este vorba de frumoasa istorie a lui Rut, cartea spre care ne vom îndrepta acum atenția.

NOTE FINALE

¹(Intro) Acestea sunt, în mare, adaptate după Grant, Jennings și Ridout (vezi Bibliografia).

²(2:11-19) Irving L. Jensen, *Judges/Ruth*, pg. 12.

³(3:5, 6) A. Cohen, „Joshua • Judges“, p. 176, 177.

⁴(Eseu) Citat de Lewis Sperry Chafer în *Systematic Theology*, V:32.

⁵(Eseu) În ebraică *mal'ak*, în greacă *angelos* (de unde provine englezescul *angel*).

⁶(Eseu) Chafer, *Systematic Theology*, I:328.

⁷(8:10-17) Cohen, „Joshua • Judges,“ p. 227.

⁸(8:10-17) *Ibid.*, p. 225.

⁹(9:7-15) Jensen, *Judges/Ruth*, p. 49.

¹⁰(12:5, 6) Unele limbi, între care greaca și latina, nu posedă sunetul „ș“. După câte se pare vorbitorii unui dialect al limbii

ebraice fie nu-l puteau *pronunța* pe „ș“, fie nu puteau *face distincție* între „s“ și „ș“, cel puțin în cadrul acestui cuvânt. O situație similară a existat în cel de-al doilea război mondial, când soldații americani din Mările de Sud au ales ca parolă termenul „lalapalooza“. Japonezii au avut probleme în deosebirea sunetului „l“ de „r“, având tendința de a pronunța „raraparooza.“

¹¹(12:5, 6) Samuel Ridout, *Lectures on the Books of Judges and Ruth*, p. 177.

¹²(16:15-20) C. H. Macintosh, *Genesis to Deuteronomy*, p. 465.

¹³(18:7-13) Cohen, „Joshua • Judges,“ p. 291.

¹⁴(18:27-31) John Haley, *Alleged Discrepancies of the Bible*, p. 338. În ebraică consoanele care alcătuiesc termenii *Moise* și *Manase* sunt aproape identice (*Mshh* și *Mnshh*), de unde rezultă probabilitatea ca un copist să fi comis o eroare de transcriere.

¹⁵(19:1-12) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 132.

¹⁶(19:22-24) Arthur E. Cundall, *Judges and Ruth*, p. 197.

BIBLIOGRAFIE (Judecători și Rut)

Atkinson, David. *The Message of Ruth:*

Wings of Refuge. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1983.

Barber, Cyril J. *Ruth: An Expositional Commentary.* Chicago: Moody Press, 1983.

Campbell, Donald K. *No Time for Neutrality.* Wheaton, IL: Scripture Press Publications, Victor Books, 1981.

Cohen, A.. "Joshua • Judges." *Soncino Books of the Bible.* Londra: The Soncino Press, 1967.

Cundall, Arthur E. and Leon Morris. *Judges and Ruth.* The Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1968.

Fausset, A. R. *A Critical and Expository Commentary on the Book of Judges.* Londra: James Nisbet & Co., 1885.

Grant, F. W. "Judges" și "Ruth." În *The Ōi The Numerical Bible, Vol. 3, Joshua to 2 Samuel.* Neptune, NJ: Loizeaux Brothers, 1977.

Jennings, F. C. *Judges and Ruth.* New York: Gospel Publishing House. 1905.

Jensen, Irving L. *Judges/Ruth.* Chicago: Moody Press, 1968.

Macintosh, C. H. *Genesis to Deuteronomy.* Neptune, NJ: Loizeaux Brothers. 1989.

McGee, J. Vernon. *Ruth and Esther: Women of Faith.* Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1988.

Ridout, Samuel. *Lectures on the Books of Judges and Ruth.* New York: Loizeaux Bros., 1958.